

ГРАД КРАЉЕВО

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА У ГРАДУ КРАЉЕВУ

2009 - 2015

Град Краљево, 2009

САДРЖАЈ

Увод	3
Одлука Скупштине Града Краљева о усвајању Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији града Краљева.....	Error! Bookmark not defined.
Захвалност учесницима у процесу локалног акционог планирања.....	6
Резиме	9
ПОГЛАВЉЕ 1: ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА.....	11
1.1 Роми у Републици Србији.....	11
1.2 Роми у граду Краљеву.....	13
1.3 Проблеми и ограничења.....	14
ПОГЛАВЉЕ 2: ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ У ОКВИРУ ДЕКАДЕ ИНКЛУЗИЈЕ РОМА	15
2.1 Становање	15
2.2 образовање	26
2.3 Запошљавање	30
2.4 Здравство	33
ПОГЛАВЉЕ 3: АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ.....	40
3.1 Анализа документације.....	40
3.2 Анализа заинтересованих страна.....	44
3.3 Анализа стања	46
ПОГЛАВЉЕ 4: ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	48
ПОГЛАВЉЕ 5: АКТИВНОСТИ – ЗАДАЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛАП	50
5.1 Табела локалног акционог плана.....	52
ПОГЛАВЉЕ 6: РЕСУРСИ / БУЏЕТ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА	93
ПОГЛАВЉЕ 7: АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ	94
ПОГЛАВЉЕ 8: ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ.....	96

Увод

Шта је Локални план акције за унапређење положаја Рома?

Под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја Рома на територији града Краљева, подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот Рома намеравамо да остваримо у локалној заједници у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих релевантних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за унапређење положаја Рома посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева ове националне мањине у локалној заједници.

Нормативни оквир у коме се Србија бави питањем интеграције Рома представља мешавину међународног и националног законодавства. Србија је потписала и ратификовала одређен број међународних и регионалних споразума који се односе на људска права укључујући, на пример, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународни пакт о економским, социјалим и културним правима, Конвенцију о укидању расне дискриминације, Европску конвенцију о људским и мањинским правима, Оквирну конвенцију о заштити националних мањина савета Европе, којима су дефинисане обавезе државе да омогући свим грађанима, укључујући и Роме, да остварују своја права без предрасуда и дискриминације.

Потписивањем *Декларације Декаде инклузије Рома 2005 - 2015*, у Софији 2. фебруара 2005. године од стране председника влада земаља учесница, започела је реализација иницијативе *Декада инклузије Рома 2005- 2015*. Циљ ове међународне иницијативе која окупља државе централне и југоисточне Европе, међународне организације, удружења грађана и представнике ромског грађанског друштва, је унапређивање положаја Рома, као и смањивање неприхватљивих разлика између Рома и осталог дела становништва. Поред одређених приоритетних области (становане, образовање, запошљавање и здравство), посебна пажња је посвећена и сузбијању дискриминације, смањењу сиромаштва и побољшању положаја жена, а основни принцип је и укључивање представника ромских заједница у све процесе.

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у Краљеву, настао је као резултат рада Тима, уз учешће представника свих релевантних институција, организација, цивилног сектора и представника ромске популације. Стратешки циљ Локалног акционог плана, дефинисан је као унапређење положаја Рома, нарочито у областима образовања, здравствене заштите, запошљавања и становања, чиме ће се створити услови за њихову већу укљученост у друштвене токове. Корисници Плана су институције Владе Републике Србије које су надлежне за ромска питања, Министарство рада и социјалне политике (МРСП), као и друга надлежна

министарства, Републичке институције и установе, Локална самоуправа, градска јавна предузећа, институције и установе, цивилни сектор.

Локални акциони план намењен је представницима локалних власти, ромским активистима, запосленима у образовним и здравственим институцијама, Центру за социјални рад и осталим локалним институцијама и организацијама чије поље рада има везе са унапређењем положаја Рома.

Циљ овог акционог плана је да укаже на важност планског и системског приступа, као и важност међусекторске сарадње, у настојању да се постигну минимални помаци у решавању бројних проблема који су повезани са унапређењем Рома у локалној средини.

Стратешки оквир Локалног акционог плана одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за унапређење положаја Рома у Републици Србији, Националном стратегијом за смањење сиромаштва и другим националним стратешким документима од значаја за четири наведене области. Локални акциони план за унапређење положаја Рома уклапа се и у стратешке правце дефинисане локалним стратешким документима у овој области (становане – Општинска стамбена стратегија и Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица).

Локални акциони план за унапређење положаја Рома доноси се на период од 7 година, са детаљном разрадом активности.

Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у Краљеву, заснивао се на интерактивном приступу и савременим методологијама.

За потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама Рома у Краљеву, коришћени су следећи извори: статистички подаци, извештаји Центра за социјални рад, Здравственог центра „Студеница“ – Дом здравља, Школске управе, Националне службе за запошљавање, документи (Општинска стамбена стратегија, Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица, Профил заједнице града Краљева), подаци Комесаријата за избеглице Републике Србије – Повереништво у Краљеву, Црвеног крста, састанци и консултације са представницима цивилног сектора и представником ромске популације.

Процес израде Плана спроведен је у периоду јул - септембар 2009. године.

На основу члана 32. тачка 6, а у вези са чланом 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ број 129/07) члана 26. тачка 9. и члана 121. став 1. Статута града Краљева („Службени лист града Краљева“ број 4/08),

Скупштина града Краљева, на седници одржаној дана 10. децембра 2009. године, донела је

ОДЛУКУ

О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА У ГРАДУ КРАЉЕВУ ОД 2009-2015. ГОДИНЕ

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за унапређење положаја Рома у граду Краљеву у периоду од 2009. до 2015. године.

Члан 2.

Саставни део ове одлуке је Локални акциони план за унапређење положаја Рома у граду Краљеву у периоду од 2009. до 2015. године.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Краљева“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАЉЕВА

Број: 011- 97 /09-II

Дана: 10. децембар 2009. године

Председник
Скупштине града Краљева
Миломир Шљивић

Захвалност учесницима у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде овог документа формиран је Тим за израду локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у области образовања, запошљавања, здравства и становања на територији града Краљева, који су чинили представници: локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, градске власти, представници јавних предузећа и установа и представници одборничких група.

Улога и задатак Тима за израду Локалних акционих планова за унапређење положаја Рома у граду Краљеву био је да прати читав процес израде локалних акционих планова, помаже израду, прати и процењује њихову реализацију, као и да сарађује са члановима Међусекторског савета и координатором за ромска питања и припреми све за усвајање финалног документа на седници Скупштине града Краљева.

У процес локалног акционог планирања били су укључени и представници: Градског већа, стручних служби Градске управе, различитих републичких и локалних институција, организација и група.

Захваљујемо се свим члановима Тима за израду Локалних акционих планова за унапређење положаја Рома у граду Краљеву, и осталим сарадницима на учешћу у процесу планирања.

Чланови Тима за израду локалних акционих планова за унапређење положаја Рома у граду Краљеву су:

Р.Б	Име и презиме	Функција у организацији/институцији	Назив организације/институције
1.	Данијела Милетић - Миладиновић	Члан Градског већа	Град Краљево
2.	Биљана Мирјанић	Одборник у Скупштини града Краљева	Градска Скупштина
3.	Милун Јовановић	Помоћник градоначелника за социјална питања	Град Краљево
4.	Марија Јовановић	Васпитач	Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“
5.	Зоран Ђорђевић	Запослен у ЈКП „Чистоћа“ Краљево	ЈКП „Чистоћа“ Краљево

У изради ЛАП поред чланова Тима учествовали су:

Р.Б	Име и презиме	Функција у организацији/институцији	Назив организације/институције
1.	Славица Петровић	Финансијски директор	ЈП „Општинска стамбена агенција“ Краљево
2.	Драган Јемуовић	Дипломирани просторни планер	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“
3.	Миодраг Костић	Просветни саветник	Школска управа Краљево
4.	Ивана Марковић	Секретар Одбора за науку, квалитет, стручно образовање и менаџмент	Регионална привредна комора Краљево
5.	Владан Шекуларац	Директор	Национална служба за запошљавање Краљево
6.	Александра Михајловић	Шеф Одсека за посредовање	Национална служба за запошљавање Краљево
7.	Снежана Радевић	Психолог	Национална служба за запошљавање Краљево
8.	Габријела Симић	Саветник за запошљавање особа са инвалидитетом	Национална служба за запошљавање Краљево
9.	Биљана Лопичић	Главна средства	Здравствени центар „Студеница“, ОЈ Дом здравља
10.	Драгана Вилотијевић	Социјални радник	Центар за социјални рад Краљево
11.	Драгана Тендјера - Милићевић	Шеф Одељења за промоцију здравља	Завод за јавно здравље Краљево
12.	Радмила Добрић	Програм администратор	Црвени Крст Краљево
13.	Славко Марковић	Координатор за ромска	

		питања	
14.	Мара Борисављевић	Дипломирани правник	Градска управа града Краљева – Одељење за друштвене делатности
15.	Катарина Димитријевић	Виши стручни сарадник	Градска управа града Краљева – Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено комуналне делатности
16.	Мирјана Продановић	Руководилац Службе за управљање пројектима и ЛЕР	Градска управа града Краљева – Служба за управљање пројектима и ЛЕР
17.	Сања Нићић	Служба за управљање пројектима и локални економски развој	Градска управа града Краљева
18.	Ивана Јанковић	Служба за управљање пројектима и локални економски развој	Градска управа града Краљева

Захваљујемо се свим члановима Тима и осталим сарадницима на учешћу у процесу планирања.

Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања су били представници различитих институција, организација и цивилног сектора.

Резиме

Локални акциони план за унапређење положаја Рома је плански документ који се бави дугорочним решавањем питања ове осетљиве друштвене групе.

Продукт је рада Тима за израду локалних акционих планова за Роме у области образовања, запошљавања, здравства и становања и осталих локалних актера који су били укључени у процес израде овог документа.

План се доноси за период од 7 година (2009-2015), а за његову имплементацију је потребно око 1.800.150 ЕУР. Део потребних средстава обезбедиће град активирањем већ постојећих и издвајањем додатних ресурса, а значајна финансијска подршка се очекује од надлежних министарстава Владе Републике Србије и донаторских програма.

Локални акциони план почива на анализи релевантних националних и локалних стратешких докумената, анализи стања, анализи проблема и процени потреба ромске популације на подручју града Краљева.

Укупан друштвени положај Рома који се налазе на подручју града, њихов степен образовања, ниво здравствене и социјалне заштите, стопа запослености, лоши услови становања као и низ других проблема битно су утицали на дефинисање циљева локалног акционог плана.

Општи циљ Плана је унапређење положаја Рома на територији града Краљева, нарочито у области образовања, здравствене заштите, запошљавања и становања и стварање услова за њихову већу укљученост у друштвене токове.

Планом је предвиђено да се током имплементације остваре следећи **специфични циљеви** у области:

- **становања** (Створити услове за легализацију стамбених објеката у ромском насељу Грдичка коса II; Унапредити и изградити инфраструктуру у Ромским насељима; Побољшати услове становања ромских породица у Краљеву обезбеђивањем минималних стамбених стандарда);

- **образовања** (Повећање броја ромске деце која похађају редовну наставу у предшколским установама у Краљеву, кроз стварање бољих услова за припремну наставу; Повећање броја деце ромске популације која редовно уписују и похађају основну школу уз мотивацију за остваривање успешних резултата; Повећање броја ромске деце која редовно похађају средњу школу кроз промовисање значаја средњошколског образовања; Повећање броја ромске деце која су укључена у систем високошколског образовања);

-**запошљавања** (Смањити стопу незапослених Рома и повећати број радно способног и економски активног ромског становништва на територији града Краљева);

-**здравства** (Повећање нивоа знања о значају лечења и превентиве контроле здравља целе ромске популације у Краљеву; Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране; Унапређење хигијенско епидемиолошких услова у Ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести; Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне и здравствене заштите);

Локални акциони план садржи и временски оквир (гантограм) за реализацију планираних активности, разрађене аранжмане за примену као и поступак праћења и оцене успешности плана.

Управљање реализацијом Акционог плана вршиће Тим, односно Радна група именована од стране Градоначелника. Непосредну имплементацију обављаће бројни актери укључени у активности на реализацији Локалног акционог плана (органи, институције, организације).

План представља организован напор да се врло сложена и бројна питања Рома у граду Краљеву решавају ефикасније и уз мобилизацију свих расположивих људских и материјалних ресурса.

ПОГЛАВЉЕ 1: ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА

1.1 Роми у Републици Србији

Укупан друштвени положај Рома, не само код нас него готово у свим земљама у којима живе изразито је неповољан. По свим показатељима друштвеног положаја (запосленост, образовање, друштвени углед, животни стандард и сл.), Роми се налазе на најнижој друштвеној лествици.

Ромска популација у Србији и даље се налази у незавидном положају као најугроженија и најмаргинализованија национална мањина, суочавајући се са низом препрека које настављају да онемогућавају њен развој. Проблеми са којима се Роми суочавају присутни су у свим областима, у скоро сваком аспекту јавног и приватног живота, почевши од немогућности испуњавања основних потреба, као што су адекватна здравствена заштита, основно образовање и социјална помоћ, па све до баријера на које наилазе у приступу тржишту рада. Ромску популацију карактерише значајно виша стопа сиромаштва, незапослености и болести у односу на остатак становништва у Србији. Будући да Роми нису довољно присутни у политици и институцијама, мали је број оних који могу да заступају интересе ромске популације.

Роми чине посебну социјалну групу (етно - класу) која има „сва обележја субпролетерског слоја који у зачараном кругу беде репродукује генерацијско сиромаштво“¹. Наиме, Роми нису укључени у рад зато што нису школовани, а нису школовани зато што су сиромашни, односно немају никакве услове за школовање. Да би доживели елементарну друштвену промоцију, за шта је потребно имати стабилност прихода, Роми, као и остали, морају имати бар основну школу, а основну школу многи не завршавају јер немају услова за то. И, тако у круг. Резултати многих истраживања показују да су Роми, у односу на остале сиромашне групе **најсиромашнији**.

Величина Ромске популације представља предмет полемике. Према званичним бројкама, добијеним на основу пописа из 2002. године, у Србији живи 108.193 Рома или 1,44 % од укупног броја становника. Међутим, претпоставља се да је овај број знатно мањи од реалног. Основни разлози за овакву несигурност јесу недостатак документације, нерегистровано становање и опште неповерење између власти и Рома. Процене стварног броја су различите: недавна истраживања показују да у насељима широм земље живи најмање 270.000 Рома². Међутим, често се наводи процена да у Србији има између 450.000 и 500.000 Рома. Неслагање око тачног броја Рома, као и изражено одступање између званичних и широко прихваћених бројки, представља добар пример степена маргинализације и отуђења ромске популације у Србији.

Тежак положај ромске популације у Србији најбоље се изражава на најрелевантнијим чињеницама: између 35% и 60% ромске деце није уписано у

¹ Национална стратегија за смањење сиромаштва – прилози, Смањење сиромаштва код Рома

² Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 20

школу, док између 60% и 80% Рома нема завршену основну школу. Овакав тренд води ка томе да мање од 1% Рома заврши више или високо образовање. Цифре нису боље ни у економском аспекту, будући да скоро половина ромске популације живи у сиромаштву, док се процењује да око 2/3 деце из ромских насеља живи испод границе сиромаштва. Нешто мање од 1/3 ромских жена је запослено. Данас између 60% и 80% Рома живи у нехигијенским изолованим насељима, од којих 70% чине неформална насеља. У Србији живи и око 45.000 интерно расељених лица (ИРЛ) ромске националности са Косова, док је само половина њих званично регистрована као ИРЛ.

Статистике о просечној старости Рома можда најбоље илуструју њихов положај: према независним проценама, мање од једног процента Рома живи дуже од 60 година. Ромске жене и деца представљају нарочито угрожене групе и мете оних који се баве трговином људима, где Роми чине више од 30% идентификованих жртава. Ситуација је још драматичнија када су у питању малолетна лица, јер 72% свих идентификованих малолетних жртава трговине људима у Републици Србији чине ромска деца и млади људи.

Наведени проблеми не постоје независно један од другог већ се међусобно преплићу, при чему је најизраженија дубоко укореењена дискриминација са којом се Роми суочавају у односима са државном администрацијом, будућим и садашњим послодавцима, даваоцима услуга и приватним лицима, што најбоље показују следећи подаци: ромска популација је око 7,5 пута изложенија сиромаштву у односу на остатак становништва у Републици Србији; стопа незапослености у ромској заједници је четири пута већа од националног просека³.

Још један од кључних елемената који ромској популацији онемогућава приступ социјалним службама, јесу потешкоће са којима се многи Роми суочавају у добијању личних докумената који су неопходни за потпуно остваривање њихових права. Овај недостатак приступа личним документима доводи до тога да су многи Роми у Србији без држављанства, што их онемогућава да у потпуности остваре своја права која им као грађанима припадају. Постоји много узрока овог проблема, као што су: недостатак цивилне регистрације, немогућност пријаве пребивалишта услед недостатка правно признатог боравишта, недостатак финансијских средстава за плаћање неопходних такси, неинформисаност о процедурама, уништене матичне књиге на Косову, институционална дискриминација Рома, дуге и сложене административне процедуре.

³ Подаци Републичког завода за статистику

1.2 Роми у граду Краљевоу

Краљево, на 180 км јужно од Београда, територијално је највећа градска општина у Србији, површине 1530 квадратних километара, са преко 120 км у пречнику. Краљево је центар Рашког управног округа који још чине и општине: Врњачка Бања, Рашка, Нови Пазар и Тутин. Територија града Краљева обухвата 92 насеља. Подручјем града Краљева обухваћене су 84 катастарске општине. У појединим катастарским општинама се налазе два насеља. У циљу бољег вршења одређених послова у надлежности локалне самоуправе територија града Краљева је подељена на 68 месних заједница и 28 месних канцеларија.

У граду Краљевоу према подацима Републичког завода за статистику (Попис 2002 године) живи 121.707 становника. Број становника је у последњем периоду увећан за око 19.751 расељених лица са Косова и Метохије и 759 избеглих (Подаци КИРС и УНХЦР).

У Краљевоу живи 876 Рома⁴, (најбројнија национална мањина у граду), међутим стварна ситуација говори да је број Рома знатно већи од броја који је регистрован тако да се сматра да их има око 1.900. Број младих у оквиру популације премашује 50% укупног броја Рома.

Извор података: Републички завод за статистику

⁴ Подаци Републичког завода за статистику

1.3 Проблеми и ограничења

Као и остале сиромашне групе и Роми имају бројне проблеме. Ипак, постоје и они проблеми који се могу означити као специфични ромски проблеми, то су предрасуде које представљају својеврсну баријеру, нарочито у остваривању права при запошљавању, у образовању и лечењу. Томе треба додати и резиденцијалну (просторну) сегрегацију до које је дошло делимично насилним путем, али и на спонтан начин, тако да данас Роми живе у засебним насеобинама (махале) које карактерише посебан начин живота. Просторна изолованост отежава и успорава комуникације са осталима и свакако, ограничава могућност осавремењивања начина живота.

Када је реч о проблемима који на најнепосреднији начин производе генерацијско сиромаштво код Рома, они се јављају пре свега у сфери запошљавања, образовања, здравствених и стамбених потреба.

Роми на територији града Краљева се сусрећу са истим проблемима као и цела ромска популација у Србији.

ПОГЛАВЉЕ 2: ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ У ОКВИРУ ДЕКАДЕ ИНКЛУЗИЈЕ РОМА

2.1 Становање

Премда не постоје званични нити правилно прикупљени подаци о положају Рома у Србији, када је становање у питању, истраживања показују да је њихова ситуација у овом погледу веома тешка. Роми су у највећем броју настањени у насељима – махалама. Основна обележја ових насеља су нездраво и супстандардно становање, лоша комунална опремљеност, искљученост из система и нерегулисан статус.

Ромска насеља, којих према истраживању из 2002. године има скоро 600 – размештена су у скоро једнаком односу у урбаним и руралним срединама у 120 градова и општина. Велики проценат ромске популације, без обзира да ли живи у руралној или урбаној средини, има веома лоше услове становања. Око 70% ових насеља је делимично легализовано или није легализовано уопште, док се 40% означавају као сламови. Око 60% Рома живи у нездравом и небезбедном окружењу, око 30% није прикључено на водовод, а 70% нема одговарајуће санитарне услове. Такође, већина Рома нема законом прописану документацију о власништву над својим кућама или земљом. Један део њих живи у туђим објектима или на туђем земљишту, најчешће некадашњем „друштвеном“.

Најтежа је стамбена ситуација Рома расељених са Косова и Метохије и повратника, углавном из земаља ЕУ, а она је додатно оптерећена нерегулисаним питањем пребивалишта или прихватања, као и проблемима правне реинтеграције.

Роми на територији града Краљева станују груписани у четири насеља:

1. Ромској махали – Грдичка коса I;
2. Ромској махали – Грдичка коса II;
3. Колективном центру расељених Рома са Косова – Рома камп,
4. Централном делу града.

2.1.1 Насеље Грдичка коса I

Ово насеље је удаљено од центра града око 1 км и у њему је настањено око 700 Рома. Број становника се нагло повећао последњих година услед миграције становника из бивших Република и покрајине Косово. На овом простору изграђени су објекти индивидуалног становања, који су прилично дотрајали, неуредни и налазе се у веома лошем хигијенском стању. Веома мали број кућа је грађен од чврстог материјала, а највећи број је од шпер-плоче, иверице и другог материјала, па чак и од картона.

Хигијенски услови за живот у насељу су на веома лошем нивоу и присутна је стална опасност од избијања заразе и епидемије. Лоше хигијенско стање посебно погоршава непостојање система континуираног сакупљања и изношења комуналног

отпада, што узрокује стварање "дивљих депонија" које представљају извор заразе. Смеће се одлаже на јавну површину поред макадамског пута, на локацији где је постављена 1 киштра- контејнер капацитета 5м³, а који је недовољног капацитета, тако да се око истог ствара већа "дивља депонија". Следеће локације за одлагање смећа из осталог дела Ромског насеља су путни канали, као и корито потока који протиче кроз Ромско насеље. На овај начин, нехигијенским условима живота у Ромском насељу, угрожено је здравље око 700 Рома који живе у овом насељу, при чему треба узети у обзир да је међу њима око 350 младих Рома – деце.

У току 2007. године у сарадњи са Швајцарском владином организацијом МСП за потребе једног дела Ромског насеља постављена је једна киштра – контејнер капацитета 5м³. Наведени контејнер није задовољавајућег капацитета, што и даље условљава стварање дивљих депонија у Ромском насељу и нехигијенске животне услове, па предходно започет пројекат треба наставити и обезбедити довољан број судова за смеће за цело Ромско насеље као и успоставити систем континуалног изношења смећа из целог насеља. У циљу решавања наведеног проблема у 2008. години је урађено комунално опремљање насеља и набавка потребног броја судова за смеће из донације УНДП уз суфинансирања града Краљева.

Лоше хигијенско стање у насељу погоршава и недовољно изграђен систем водоснабдевања и канализационе мреже одговарајућег профила и капацитета.

Насеље Грђичка коса I

Један део насеља је покривен водоводном мрежом, која је у предходном периоду реконструисана цевима од ТПЕ материјала профила ДН 40, док други део насеља користи воду из поцинкованих цеви малог профила који не може да задовољи потребе насеља. У оквиру спровођења акционих планова за 2009. годину (Општинска стамбена стратегија) закључен је споразум са УН Хабитатом а изабрани извођач радова ЈКП "Водовод" Краљево је извео радове на реконструкцији главне водоводне мреже у дужини од 635 м.

Канализациона мрежа профила Ø 150мм је делимично изграђена у дужини од 1200 м, али не задовољава потребе овог насеља и није у складу са техничким прописима који дефинишу минимални улични профил Ø 200 мм, па ју је неопходно санирати и реконструисати. Осим што је канализациона мрежа неодговарајућег капацитета, проблем се јавља и код нагиба и дубине, тако да није могуће прикључити све објекте насеља на фекалну канализациону мрежу. Услед неадекватног нагиба спречен је нормалан рад мреже тако да се ниво отпадних вода

при појачаном приливу воде подиже и долази до изливања, што може да проузрокује појаву тешких заразних болести.

Изградња и реконструкција одговарајуће водоводне и канализационе мреже у Ромском насељу представља основни услов квалитетних и хигијенских услова за живот, отклања могућност ширења зараза и епидемија које би могле да имају несагледиве последице, штити од загађења подземне воде потребне за водоснабдевање.

2.1.2 Насеље Грдичка коса II

Општи подаци о насељу:

Ромско насеље „Грдичка коса 2“ је лоцирано на периферији Краљева, 1.5 км северно од центра града. Прве куће у насељу су изграђене пре око 80 година, на простору који је био пољопривредно земљиште. По новом Генералном плану Краљева до 2010. године, то земљиште је планирано као стамбена зона, што представља главну законску основу за даљу регулацију и унапређење. Ромско насеље се развијало постепено, а пораст становништва се десио током 90'-их када се доселио одређени број ромских породица са Косова и Метохије и других делова земље. Физички раст насеља ка југу ограничен је трасом старе железничке пруге, која је ван функције.

Насеље Грдичка коса II

Површина насеља је око 5.0 ха. Састоји се од 87 кућа у којима живи 407 становника. Ромска популација која живи у насељу спада међу најсиромашније групе у Краљеву. Парцеле на којима се налази насеље већим делом су у власништву Града и републичког Јавног предузећа „Железнице Србије“, док је свега неколико најстаријих кућа зидано на сопственом земљишту. Лоша комунална опремљеност и лош стамбени фонд доприносе сиромаштву у овом насељу. Водоводна, канализациона и електро мрежа постоје делимично - општина Краљево је 2005. године увела канализацију и асфалтирала главну улицу у насељу. На канализациону мрежу прикључен је јужни део насеља, док одређени број кућа у северном делу насеља још увек није прикључен на канализациону мрежу. Друштвени сервиси – дом здравља, школа, обданиште, итд.- су у непосредној близини насеља.

2.1.2.1 Становништво насеља “Грдичка коса 2”⁵:

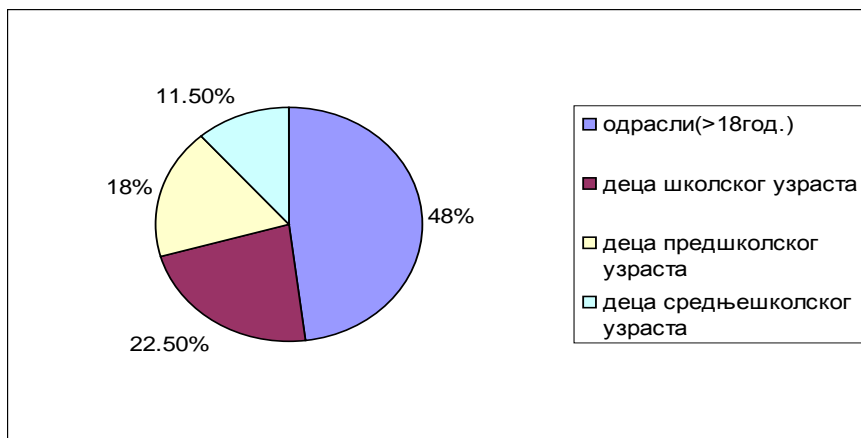
У анкети која је спроведена током априла 2007. године евидентирано је 87 домаћинства са укупно 407 чланова. Што се тиче старосне структуре становника, одраслих лица (преко 18 година) је око 48 %, а затим деце школског (22,50%) и предшколског узраста (18%). Евидентно је да је младих у средњошколском узрасту свега око 11,50%. Значајан капацитет заједнице представља око 24% становника који имају завршену основну школу, као и око 4,8 % њих који похађају или су завршили средњу школу. Међутим, чињеница је да је највећи број становника насеља без икакве школе или су завршили прва четири разреда основне школе.

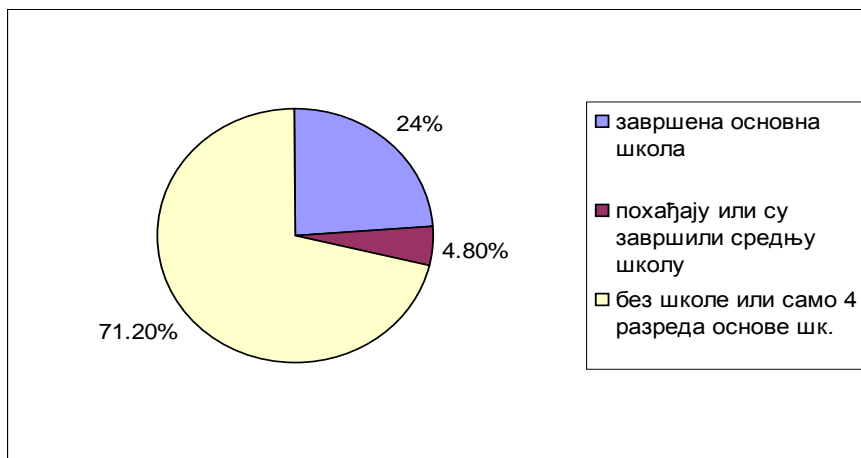
⁵ Подаци добијени кроз анкету спроведену међу становницима насеља, ОСА Краљево, април 2007.

Од 87 анкетираних породица, њих 64 користи материјална давања преко Центра за социјални рад у складу са Законом о социјалној заштити и сигурности грађана. Такође велики број породица преко Центра користи једнократна новчана давања у кризним ситуацијама, које обезбеђује локална самоуправа. Занимљив је податак да је 10,50 % жена у насељу без икаквих прихода. Податак који забрињава је да свега 15 породица остварује право на дечији додаток. У сталном радном односу у друштвеном/државном сектору или приватном сектору је свега 3,4% становника. Око 65% становника додатан или једини приход има од прикупљања секундарних сировина. Оно што најчешће скупљају је стари папир, гвозђе, обојене метале и стакло. Стални приход кроз пензију, остварује свега 2,20% становника. Оваква слика извора прихода говори о веома тешкој економској ситуацији ове заједнице, што се свакако одсликава и на услове становања.

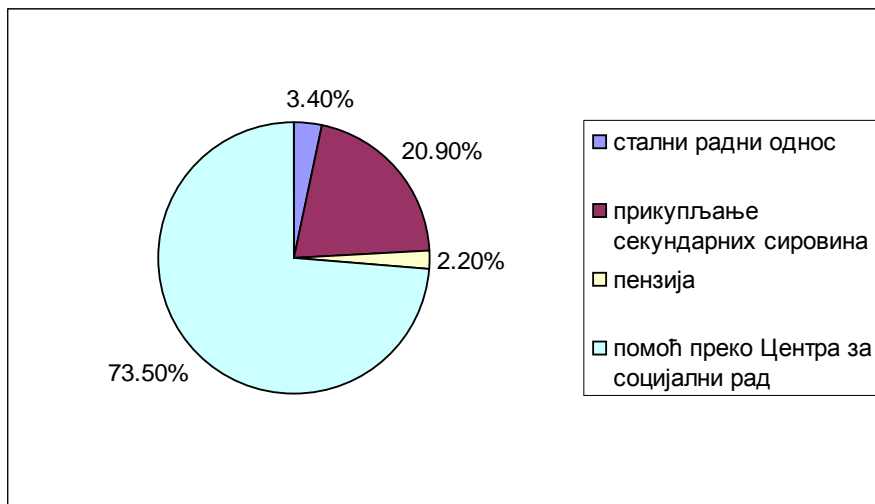
Табела 1: Старосна структура становништва насеља Грдичка коса II

Табела 2: Образовна структура становништва насеља Грдичка коса II

Табела 3: Извори прихода становништва* насеља Грдичка коса II

**У табели је наведен само проценат становника којима је сакупљање секундарних сировина једини приход. Иначе, сакупљањем сек. сировина се укупно бави 65% становника насеља.*

2.1.2.2 Унапређење ромског насеља Грдичка коса II

УН Хабитат је у оквиру СИРП програма у Краљеву реализовао пројекат „Унапређење и регуларизација ромског насеља Грдичка коса II“. Овај пројекат је био један од приоритета дефинисан у општинској стамбеној стратегији. Активности на пројекту формално су започеле формирањем тима општинских стручњака и представника насеља, именованих од стране председника општине, који су учествовали у реализацији пројекта. Пројекат је спровођен од марта 2007. до августа 2008. године.

Радови на унапређењу насеља Грдичка коса II

Пројекат унапређења ромског насеља Грдичка коса II у Краљеву је први пројекат унапређивања стамбених јединица и насеља који је једна општина у Србији покренула у току Декаде укључивања Рома. Пројекат је реализован као пилот пројекат и имао је за циљ отварање пута за нови третман ромских насеља. Истраживање спроведено у оквиру СИРП Програма показало је да се као главни проблеми у насељу Грдичка коса II издвајају:

- Нерешени имовинско-правни односи над земљиштем;
- Непостојање инфраструктурних инсталација у делу насеља;
- Лоши стамбени услови и лош квалитет кућа
- Сиромаштво ромске популације.

Основни циљ алтернативног стамбеног пројекта

Основни циљ алтернативног стамбеног пројекта био је да подржи инклузију и интеграцију Рома, становника Грдичке косе II у градску структуру Краљева. Овај пројекат је истакнут као приоритет у Акционом плану Општинске стамбене стратегије и разрађен уз блиску сарадњу свих кључних актера – градских власти, Општинске стамбене агенције, других јавних предузећа, ромске заједнице и СИРП Програма.

Основне активности и остварени резултати

Регуларизација и унапређење насеља спроведени су кроз:

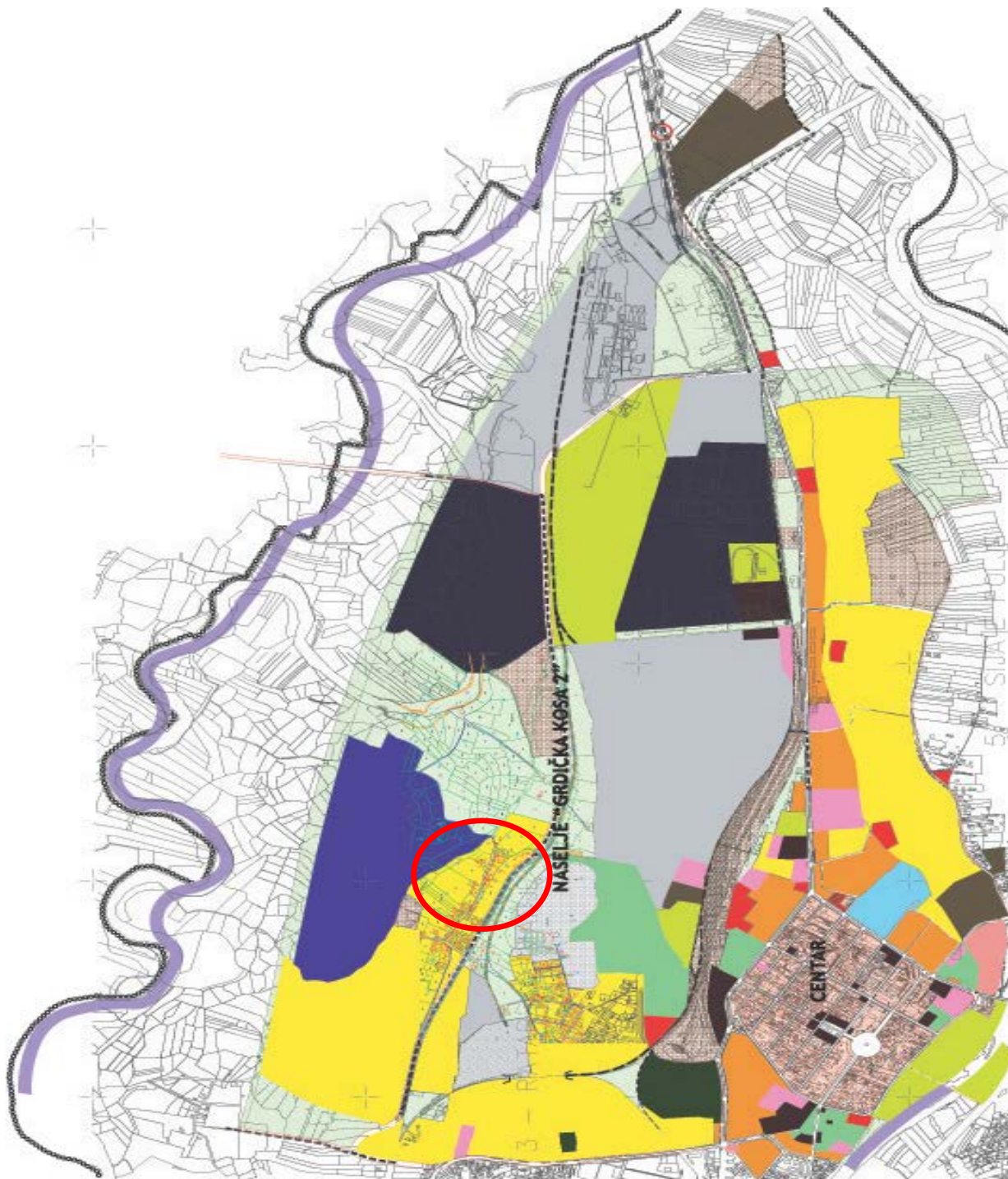
- A.** Урбанистичко регулисање насеља – започето је детаљним снимањем стамбене и социо економске ситуације у насељу, а завршено израдом Нацрта Програма за План детаљне регулације након Националног конкурса;
- B.** Унапређење насељске инфраструктуре – обухватило је израду пројекта за фекалну и атмосферску канализацију, изградњу додатних 400 м канализационе мреже и реконструкцију електро мреже чиме је омогућено да око 50 кућа из насеља буде прикључено на систем.

Тиме је такође обезбеђен прикључак за још 20 кућа ван ромског насеља, из непосредног суседства. Такође, у насељу је изграђена нова водоводна мрежа у дужини од 242 м као и 9 прикључака;

- C.** Побољшање стамбених услова најугроженијих породица – за 20 стамбено најугроженијих породица, које се састојало од изградње или завршетка купатила, или изградње додатне собе, сходно потребама одабраних породица. Свих 20 породица су биле одабране уз потпуно учешће становника насеља. За сваку интервенцију био је урађен специфичан пројекат. Вредност планираних радова била је ограничена на 2.000 USD по породици, што је представљало додатни изазов. Девет породица је добило унутрашњи тоалет прикључен на градски водовод и канализацију, девет породица је добило нову просторију, а двома породицама је омогућено да заврше започете куће.;
- D.** Партиципативни рад са локалном ромском заједницом – укључивање становника насеља у активности на пројекту одвијао се кроз радионице, обуку и састанке организоване током читавог спровођења пројекта. Подстицано је активније ангажовање становника како на спровођењу пројекта тако и на побољшању генералне ситуације у насељу. Становницима је обезбеђена обука на тему комуникације и начина превазилажења конфликта, партиципације и могућности чланова ромске заједнице да утичу на одлуке које их се директно тичу.

Алтернативни стамбени пројекат „**Унапређење ромског насеља Грдичка коса II**“, његови партиципативни резултати и успешна сарадња свих актера су показали да је капацитет за унапређење овог насеља много већи него што је то уочено на самом почетку. УН Хабитат и друге организације Уједињених нација, укључујући СЗО, потписали су меморандум о даљем унапређивању овог насеља, првенствено у сфери здравствене заштите и инклузије ромске деце.

ПРИЛОГ 1: Извод из Генералног плана Краљева до 2010 са означеном локацијом

2.1.3 Колективни центар расељених Рома са Косова – Рома камп

Од око 400 расељених Рома који се тренутно налазе на подручју Града највећи број је смештен у нехигијенским насељима и неусловним објектима без одговарајућег санитарног чвора. Око 250⁶ припадника РАЕ (Роми, Ашкалије и Египћани) смештено је у колективном центру „Стари аеродром“ у Краљеву, у насељу контејнерског типа које се нелегално шири изградњом импровизованих објеката. Највећи број становника поменутог насеља су деца старости до 10 година која од рођења одрастају у крајње нехуманим условима. У контејнерима површине око 10м² смештено је у просеку по 5 лица. Услед неадекватних услова становања, израженог сиромаштва, ниског образовног профила, ниског нивоа личне хигијене и културе становања јављају се чести здравствени проблеми и обољења, али и опасност од појаве зараза и епидемија које би озбиљно угрозиле и становнике насеља и околину у којој живе. Повремене дератизације, организовани лекарски прегледи и вакцинације не гарантују здравствену и епидемиолошку безбедност.

Колективни центар расељених Рома са Косова – Рома камп

И онако тешку ситуацију у овом насељу отежава близина градске депоније, са које долазе глодари, који представљају велику опасност, као и сам стил живота становника који довлаче велики отпад, који им уједно представља извор зараде, али и заразе.

У насељу је омогућено бесплатно коришћење електричне енергије и воде, изграђен је санитарни чвор, организовано уклањање депонија и повремено уређење насеља, обезбеђена испорука хуманитарне помоћи и један топли оброк дневно, огрев за сваку грејну сезону, као и организована бесплатна правна помоћ при прибављању личних докумената уз истовремено спровођење многих програма едукације. Све наведене активности су ипак недовољне за битно побољшање услова живота РАЕ у колективном центру „Стари аеродром“.

⁶ Извештај центра за Социјални рад Краљево

2.1.4 Роми насељени у централном делу града Краљева

У самом центру града, у улици Војводе Путника 50-56, налази се крајње неусловно насеље око самог прилаза Здравственом центру „Студеница“. Само насеље онемогућава изградњу адекватног прилаза болници што може представљати велики проблем у ситуацијама када је потребно хитно збринути велики број пацијената.

Насеље је јако неусловно, без адекватне електро инсталације и са лошим системом водовода и канализације. Куће у овом насељу су јако руиниране, а тачан број становника је тешко утврдити због великих миграција. Овде живи 15 породица, корисника материјалног обезбеђења и сви су добили преко Центра за социјални рад право коришћења стамбеног простора. Ово насеље је годинама познато као место на коме се организује бављење проституцијом, криминалним радњама и извор је заразе у самом центру града.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја Рома у области становања:

Крајњи циљ Акционог плана за област становања је унапређење лоших стамбених услова и ситуација у ромским насељима. Бројни проблеми ромске популације и локације њихових насеља, определили су следеће активности у области становања:

Решавање имовинско-правних односа;

Легализација насеља и кућа;

Унапређење и изградња инфраструктуре и улица у насељима;

Побољшање постојећег стамбеног фонда и изградња нових стамбених јединица на проширеној локацији Грдичка коса 2, као и на новим локацијама;

Решавање стамбених потреба интерно расељених лица у ромском насељу Рома Камп;

Хитне акције за побољшање или пресељење сламова (Рома Камп, Војводе Путника и Грдичка коса 1);

Интеграција и инклузија Рома у њихово непосредно окружење – суседства;

Едукација ромског становништва о одржавању хигијене у стамбеним објектима и насељима.

2.2 Образовање

Као и у другим приоритетним областима, ни у области образовања не постоје потпуни званични подаци о положају Рома у образовном систему Србије. Ипак, поједина истраживања описују забрињавајућу, премда непотпуну, слику о овом питању. Ситуација у погледу степена образовања Рома увек је била изразито неповољна. И у односу на укупно становништво и у односу на етничке групе у Србији, Роми су најнеписменији.

Роми су релативно млада популација. Званична статистика говори да деца узраста до шест година чине преко 15% укупне ромске популације, а да деце узраста од 7 до 14 година има преко 16%. Процењује се да би се број ромске деце у узрасту који одговара припремном периоду за школу (од три до шест година) и основној школи могао кретати приближно између 60.000 и 120.000.⁷ Међутим, процењује се да ни 10% деце не похађа предшколску установу, пропуштајући тако прилику да науче језик на којем се изводи настава у школи. Само око 2% деце похађа обавезно основно образовање, док према проценама између 35% и 60%⁸ Рома није уопште уписано у школе, а више од 60% не заврши основну школу. У мање од 40% ромских насеља или у близини (до 1 км) постоји предшколска установа; у 55% ромских насеља или у близини (до 1 км) постоји школа, а за 20% насеља чак је и основна школа неприступачна.

Проблеми укључености Рома у образовни систем један је од најактуелнијих проблема, посебно са становишта интеграције у друштво. Елементарни рачун о трајању последица искључивања ромске деце из редовног школовања показује да ће се у наредном периоду ређати генерације које ће и даље репродуковати неписмене, а тиме и социјално хендикепиране за укључивање у модерне токове друштвеног развоја.

Ромска деца често, и то на раним узрастима, морају да допринесе породичном приходу и немају основне материјалне услове за похађање школе. Образовни ниво родитеља је по правилу такав да они не успевају да пруже помоћ деци у учењу. Није редак случај да се у самој ромској заједници не признаје вредност формалног образовања па је и то разлог што родитељи недовољно

⁷ Национална стратегија за унапређење положаја Рома, страна 3

⁸ Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 26

подстичу похађање школе. Индивидуални услови становања су различити, али често не постоје ни просторни услови за учење.

Устав дефинише право на образовање као једно од основних људских права и предвиђа обавезу државе да обезбеди ефикасно остваривање овог права. Међутим, и поред овога, Роми се у области образовања, сусрећу са бројним проблемима: искљученост, велики број деце која напуштају школу, недостатак адекватне наставе и подршке ромским ученицима, широко распрострањена дискриминација и сегрегација и непознавање или равнодушност према културним и социо економским околностима у којима данас живе Роми у Србији.

Образовни систем не обезбеђује довољну подршку у креирању мултикултурног окружења за ромску децу, укључујући и учење на ромском језику.

Образовање на ромском језику повезано је са проблемима који се односе на процес стандардизације самог ромског језика, али и са ограничењима образовног система, јер нема довољно квалификованих и стручно оспособљених ромских наставника нити постоје одговарајући образовни програми, уџбеничка и друга образовна литература.

Посебан проблем представља **упућивање ромске деце у специјалне школе**. Организација Save the Children и Центар за права детета износе процену да међу ученицима који похађају наставу у специјалним школама има и до 80% ромске деце. Разлози за релативан неуспех ромске деце на тестовима који мере зрелост за полазак у школу и менталне способности потребне за праћење школске наставе су пре социјално-културне и језичке природе, него што говоре о стварним интелектуалним (не)способностима ромске деце.

Један од начина да се ови проблеми ублаже је учешће ромског асистента приликом тестирања, који преводи детету питања и задатке и помаже му да их разуме. Ову праксу иницирала су удружења грађана и она се последњих десетак година показала као врло корисна у спречавању да се ромски ученици без основа упућују у специјалне школе.

Ситуација по питању образовања ромске популације у граду Краљеву је идентична образовној ситуацији на територији Републике Србије. Главни проблем представља недостатак релевантних података о образовној структури ромске популације као и о броју ромске деце која похађају предшколско, основно и средње образовање.

Највећи утицај на ниво образовања ромске популације у граду Краљеву представља социјална структура ове националне мањине, незапосленост и необразованост родитеља, недостатак комуникације са образовним институцијама као и чињеница да се велики број деце уписује школу касније, у односу на своју генерацију, што изазива њихово неприхватање у окружењу. Посебан проблем представља и недостатак материјалних средстава за куповину и набавку уџбеника и неопходног школског прибора. У ранијем периоду, уз помоћ Министра рада и социјалне политике, набављено је 265 комплета уџбеника за ромску децу, па је ову праксу потребно и даље наставити.

Најрелевантнији подаци о броју ромске деце и ученика у образовним институцијама на територији града Краљева, до којих се дошло приликом израде

Акционог плана за унапређење положаја Рома, су подаци добијени од Министарства просвете, Школске управе у Краљеву. На основу тих података, 25 ромске деце је похађало предшколску установу, 247 деце је похађало основне школе и 18 деце је похађало средње школе.

**ИНФОРМАЦИЈА О БРОЈУ ДЕЦЕ РОМСКЕ НАЦИОНАЛНОСТИ У ПРЕДШКОЛСКОЈ
УСТАНОВИ “ОЛГА ЈОВИЧИЋ – РИТА“ У ШКОЛСКОЈ 2008/2009. ГОДИНИ**

Назив предшколске установе	Број ромске деце
Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“	25

**ИНФОРМАЦИЈА О БРОЈУ УЧЕНИКА РОМСКЕ НАЦИОНАЛНОСТИ У ОСНОВНИМ
ШКОЛАМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАЉЕВА У ШКОЛСКОЈ 2008/2009. ГОДИНИ**

Редни број	Назив основне школе	Број ученика ромске националности
1.	ОШ „Димитрије Туцовић“	105
2.	ОШ „Јово Курсула“	53
3.	ОШ „IV краљевачки батаљон“	35
4.	ОШ „Браћа Вилотијевић“	30
5.	Школа за основно и средње образовање и васпитање „Иво Лола Рибар“	24
УКУПНО:		247

**ИНФОРМАЦИЈА О БРОЈУ УЧЕНИКА РОМСКЕ НАЦИОНАЛНОСТИ У СРЕДЊИМ
ШКОЛАМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАЉЕВА У ШКОЛСКОЈ 2008/2009. ГОДИНИ**

Редни број	Назив средње школе	Број ученика ромске националности	Образовни профил
1.	Економско-трговинска школа	4	1 економски техничар 3 трговца
2.	Машинска школа	1	1 аутомеханичар
3.	Електро-саобраћајна школа „Никола Тесла“	1	1 возач моторних возила
4.	Медицинска школа	1	1 медицинска сестра – општи смер
5.	Пољопривредно-хемијска школа „Ђорђе Радић“	3	2 пољопривредна техничара 1 пекар
6.	Школа за основно и средње образовање и васпитање „Иво Лола Рибар“	8	2 ученика текстилне струке 6 ученика машинске струке
УКУПНО:			18

2.2.1 Улога Школске управе

Школска управа у Краљеву, у оквиру своје надлежности пружа стручно – педагошку помоћ, посебно школама у којима се образује већи број ученика ромске националности. Активан је учесник свих семинара који се односе на Декаду инклузије Рома, а које организује Министарство просвете и Министарство рада и социјалне политике.

2.2.2 Улога ромског асистента

Министарство просвете је 2007. године, у оквиру *Декаде инклузије Рома 2005-2015*, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Републици Србији и уз подршку Европске агенције за реконструкцију, започело пројекат увођења асистената за подршку образовању Рома. До сада је у основним школама у Републици Србији ангажовано 28 асистената. Један од именованих ромских асистената распоређен је и у ОШ „Димитрије Туцовић“ у Краљеву. У складу са Решењем о именовану, ромски асистент обавља послове који се односе на пружање помоћи деци ромске националности током савлађивања наставног градива. У улози је координатра између ученика и њихових родитеља са једне стране и школе (наставника) са друге стране.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја Рома у области образовања:

Квалитетније образовање и васпитање ученика ромске националности може се остварити заједничким активностима надлежних органа и служби, посебно школа. Кључна је улога родитеља, наставника као и ромског асистента. Приоритети у области образовања су:

1. Правовремено и ефикасно укључивање ромске деце у предшколско и основно образовање, што захтева:

- Укључивање ромске деце у предшколску установу;
- Обука васпитача за рад са ромском децом;
- Систематско праћење и санкционисање дискриминације у предшколским и школским срединама, а посебно међу васпитачима, наставницима и особљем ових институција;
- Материјалну подршку ромским ученицима и њиховим породицама у виду обезбеђења бесплатног превоза за ученике који живе у насељима далеко од предшколске установе или основне школе, бесплатних obroка у предшколским установама или основним школама, одеће, бесплатних уџбеника и другог образовног материјала;

2. Повећање броја Рома са средњим и високим образовањем, што захтева:

- Праћење успешности уписаних ученика и студената;
- Развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, кредитима и другим расположивим видовима материјалне подршке ромским ученицима и студентима;
- Успостављање и развијање механизма повезивања са тржиштем рада;
- Обезбеђивање финансијских средстава за стипендирање средњошколаца и студената ромске популације;
- Обезбеђивање смештаја у студентским домовима за одређен број ромских студената.

3. Покретање акције образовања одраслих (основна и средња школа):

- Стварање услова за наставак започетог основног образовања за заинтересована лица ромске популације.

2.3 Запошљавање

Као и у случају осталих приоритетних области које су дефинисане Акционим плановима, ни о положају ромске популације када је у питању запошљавање не постоје званични и поуздани подаци. Роми су, у Србији друштвена група коју карактерише изузетно низак степен активности и висока незапосленост и готово стопостотна искљученост из јавних институција. О овоме упечатљиво говоре подаци из Пописа становништва 2002. године: од укупног броја Рома економски је активно само њих 27,2%, а у узрасту радно способних економски је активно 58,2% Рома. Стопа незапослености је 4 пута већа него код неромског становништва. У истраживањима се наводи да је 60% Рома незапослено⁹, а да више од половине Рома без успеха тражи посао дуже од пет година.

Они који су запослени су у тек нешто бољем положају. Две трећине Рома обухваћених истраживањем спада у категорије нискоквалификоване радне снаге. Недостатак квалификација излаже их злоупотреби од стране послодавца – око 20% запослених нема потписан уговор о раду. Већину запослених Рома чине мушкарци, док само 1/3 жена ради.

Дискриминација у сектору запошљавања игра значајну улогу у недостатку могућности које им се пружају на тржишту рада. Подаци о броју укупно запослених Рома у државној и локалној администрацији говоре о институционалној дискриминацији. У јавним и државним предузећима готово да их и нема. Службе за запошљавање немају евиденцију о запосленим Ромима. Ни на републичком, ни на покрајинском ни на локалном нивоу нема посебних фондова за развој предузетништва код Рома.

Непостојање докумената додатно отежава потрагу за послом, као што је случај са онима који, пошто не могу да пријаве пребивалиште, не могу да се пријаве

⁹ Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 28

у Националну службу за запошљавање, и самим тим не могу конкурисати за програме запошљавања.

Већина Рома је изван система запошљавања, они нису легално економски активни и махом се воде као незапослени. Када се налазе на тржишту радне снаге, раде најтеже и најопасније послове по најнижој цени. Када се посматра активност ромског становништва по занимању, учача се да их највише има у оним професионалним гранама које најслабије стоје на стратификационој лествици. Нешто више од 40% Рома је у радничким занимањима, претежно мануелним. Приметно је и учешће Рома у групи „радника у услугама“. Рома, међутим највише има у оним занимањима за која се не тражи професионална стручност: радници на одржавању објеката и чистоће, носачи, складишни радници, грађевински радници, радници на гробљима и сл. По правилу то су слабо плаћена и стигматизујућа занимања. Сакупљачи секундарних сировина чине једну од најексплоатисанијих група радника, са најнижом ценом рада.

Већина ромских домаћинстава има ограничене изворе прихода (то су углавном сезонски радови у пољопривреди и грађевинарству, рад у сивом сектору, сакупљање секундарних сировина, дознаке из иностранства и социјална помоћ од државе).

У складу са стратешком оријентацијом Републике Србије ка Европској унији, Влада Републике Србије донела је *Стратегију запошљавања за период 2005–2010. године*. На основу тога, у другој половини 2006. године на ромску заједницу усмерене су неке државне и локалне иницијативе које, у оквиру пројеката Националне службе за запошљавање и програма јавних радова, финансира Влада Републике Србије. Приликом добијања средстава Националне службе запошљавања за samozapošljavanje и започињање сопственог бизниса примењују се мере афирмативне акције. Роми се у неким градовима све више укључују у постојеће мере активне политике запошљавања (јавни радови, samozapošljavanje, клубови за тражење посла, обука за активно тражење посла и обука за самоефикасност). Национална служба запошљавања спроводи и програм информатичке обуке и обуке за стране језике евидентираних незапослених Рома, а за познатог послодавца.

Са једне од радионица за едукацију ромске популације у Краљеву

Роми који су на евиденцији Националне службе за запошљавање – филијала Краљево припадају категорији неквалификованих радника без занимања. Само 3% евидентираних су квалификовани.¹⁰

Разлог њихове пријаве на евиденцију незапослених, углавном су права по основу незапослености (материјално обезбеђење, дечији додатак, здравствена заштита, и сл.) које остварују, а не активно тражење посла. Појединачни су случајеви да је лице, које је припадник ромске популације, поднело захтев за програм samozapošljavanja и добило средства за ту активну меру.

Програмом рада НСЗ дефинисано је да су ризична група незапослених Роми и тим поводом даје се предност овим лицима при укључивању у активне мере запошљавања.

У току су Јавни радови на територији Рашког округа и кроз овај програм је ангажовано око 50 Рома.

Имајући у виду тренутну ситуацију, потребно је радити на мотивацији Рома да се школују и укључују у основно образовање одраслих.

Национална служба за запошљавање сматра, да се на локалном нивоу заједнички могу одрадити Пројекти који би помогли овој ризичној групи, при чему је ова институција заинтересована да својим учешћем да допринос при решавању проблема незапослености Рома.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја Рома у области запошљавања:

Циљ акционог плана за запошљавање Рома јесте да смањи стопу незапослености, да повећа број радно-способног и економски активног ромског становништва кроз стварање услова за њихову евиденцију и пријављивање на тржиште рада, како би се активно укључили у програме запошљавања и samozapošljavanja, као и повећање њихове укључености у јавне институције.

Приоритети у области запошљавања су:

- Што веће укључивање у одговарајуће програме активних мера на тржишту рада - обука, преквалификација, доквалификација, АТП, samozapošljavanje са посебним нагласком на психолошку помоћ и помоћ при професионалној оријентацији;
- Запошљавање Рома и успостављање одрживог и стабилног тренда раста запослености ромске популације;
- Подршка послодавцима који запошљавају Роме;
- Програми развоја предузећа и задруга за Роме;
- Повећање броја Рома запослених у локалној и државној управи.
- Радити на мотивацији Рома да се школују и укључују у основно образовање одраслих;
- На локалном нивоу заједнички одрадити пројекте који би помогли овој ризичној групи у решавању проблема незапослености.

¹⁰ Национална служба за запошљавање филијала Краљево

2.4 Здравство

Подаци прикупљени из рутинске здравствене статистике, нарочито они који се односе на оболевање, не садрже информације о етничкој припадности, па се здравствено стање ромске популације може пратити само на основу резултата циљаних истраживања.

Старосна структура и просечна старост Рома се значајно разликују у односу на општу популацију. Највећи број Рома чине деца млађа од шест година (нешто више од 11% укупног ромског становништва), а заступљеност по старосним групама затим прогресивно опада. Индекс старења ромске популације износи 0,15 потпуно супротно од индекса старења укупне популације у Републици Србији, који износи 1,01. Просечна старост ромских жена и мушкараца је приближно иста (27,6 година за жене и 26,7 година за мушкараце), што је за 14 односно за 12 година ниже од просечне старости жена и мушкараца у Републици Србији. Стопа смртности мајки и одојчади су веома високе, док се ромска деца много чешће разбољевају (између 3 и 10 пута чешће) него што је то случај са општом популацијом. На сваких 6 Рома старости између 25 и 44 године, један болује од неке хроничне болести, док је тај однос у општој популацији одприлике 1 од 16¹¹.

Здравствена заштита деце - Истраживања показују да сиромаштво, лоши животни услови, друштвена искљученост и смањена доступност здравствене заштите представљају основне узроке повећане смртности деце. Око 93% ромске деце рађа се уз присуство здравственог радника. Обухват имунизацијом се постепено смањује са узрастом деце – прву дозу Ди-Те-Пер и полио вакцине добије око 85% ромске деце, а свега 59% деце се комплетно вакцинише до 18. месеца живота. Позитивни показатељи здравља – стање ухрањености деце и телесна тежина на рођењу – такође показују неповољне тенденције у односу на просек опште популације. Неухрањеност деце из ромских насеља је неколико пута већа у односу на просек за Републику Србију (8% потхрањене деце у односу на нешто мање од 2% у општој популацији)¹².

¹¹ Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 27

¹² Национална стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији

Здравствена заштита жена у репродуктивном периоду - Око 89% Ромкиња је бар једном у току трудноће прегледао здравствени радник. Обухват Ромкиња пруженим услугама у току трудноће (мерење телесне масе, притиска, анализа крви и урина, Папаниколау тест) мањи је за 20 до 25% од обухвата осталих жена у Републици Србији. Ове услуге најмање добијају најсиромашније и необразоване Ромкиње. Око 93% Ромкиња се породило у здравственим установама, 67% уз присуство лекара, а око 24% уз присуство бабице.

Здравствена заштита одраслих - Ризик од умирања код одраслог ромског становништва је један и по (код мушкараца) до два пута (код жена) већи од националног просека. Узроци смрти се не разликују битније у односу на општу популацију – доминирају кардиоваскуларна обољења, а за њима следе малигне болести, уз нешто већу заступљеност инфективних и респираторних болести као узрока смрти.

У складу са Законом о здравству и Законом о здравственом осигурању, Роми, као и друге осетљиве групе, имају право на приступ примарној здравственој заштити уз умањене трошкове. Међутим, они имају потешкоће у остваривању овог права. Примарна здравствена заштита и здравствена заштита у хитним случајевима, без обзира на нерегулисан статус и лична документа, за Роме треба да буду бесплатне, али је приступ тим услугама онемогућен услед недовољног знања здравствених радника који настављају да траже лична документа приликом пружања здравствених услуга. Ово представља проблем нарочито интерно расељеним Ромима¹³.

Међутим, и поред ових проблема последње истраживање РЗС, спроведено кроз Анкету о животном стандарду 2007. године, показало је да нема великих одступања између пропорције болесних који користе здравствене услуге у укупној популацији и у ромској популацији (одласци код лекара ради прегледа, добијања упута, спровођења лабораторијских анализа и сл.). Међутим, при коришћењу стоматолошких услуга, разлика између ромске и укупне популације је више него дуплирана, што је последица традиционално слабе денталне хигијене, стечених навика, а овој ситуацији доприносе и цене стоматолошких услуга, које се према Закону о здравственом осигурању не наплаћују из обавезног здравственог осигурања корисника, изузимајући децу, труднице, старе и хитне интервенције, као и то да већина сиромашних Рома себи не може да приушти приватне стоматолошке услуге.

Највећи проблем Рома у области здравствене заштите представља постојање разних фактора који ограничавају приступ здравственим услугама, укључујући недостатак личних докумената, језичке препреке, културалну неосетљивост међу здравственим радницима према специфичним карактеристикама здравствених проблема ромске популације, као и дискриминаторске ставове и поступке. Слабији обухват здравственом заштитом повезан је са проблемима миграната (у земљи и изван земље) и легализацијом њиховог статуса у земљи, односно са регулисањем пребивалишта у насељима где

¹³ Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 28

Роми неформално живе, затим са недовољним обухватом деце имунизацијом и вакцинацијом, нарочито слабијом бригом о деци која нису рођена у болничком окружењу или су искључена из обавезног система. Даље, повезан је и са недовољним сазнањима ромских жена о превенцији и заштити од нежељених трудноћа и инфекција, али и са ценама здравствених услуга (болничких, ванболничких и стоматолошких).

Стога, побољшање укупне здравствене слике ромске популације у Србији, посматрано средњерочно, али и дугорочно, треба да прати успешна инклузија социјално угрожених Рома у систем здравственог осигурања, али и виши степен информисаности о начинима на којима се законски регулисана права могу остварити.

2.4.1 Активности дома здравља Краљево у раду са ромском популацијом

Према подацима Здравственог центра "Студеница" - Дом здравља Краљево, до сада је преко 93% укупне популације у Краљеву регистровано, што значи да је највећи број Рома изабрао своје лекаре. Међутим, ова установа не поседује информације о тачном броју регистрованих Рома, пошто се они нигде у здравственој документацији не евидентирају по националности.

Дом здравља Краљево је реализовао следеће пројекте у које су били укључени Роми:

- **"Заштита репродуктивног здравља ромске популације"** 2004. године;
- **"Импулс животу"**;
- **"Праћење раста и развоја ромске деце"** (УНИЦЕФ);
- **"Блистави осмех 1"** (Декада Рома – стоматологија) 2006. године;
- **"Блистави осмех 2"** 2007. године;
- Пројекат НВО 484 **"Развој осетљивости система примарне здравствене заштите за питања рода и маргинализованих група"**, 2007. године.

Тренутно је у Дому здравља запослена ромска медијаторка, која ради при Служби поливалентне патронаже, за чији рад је средства издвојило Министарство здравља.

Велики број Рома обухваћен је превентивним прегледима кроз рад Превентивног центра. Служба Поливалентне патронаже и Служба за здравствену заштиту деце бележе добре резултате у раду са ромским породицама и децом.

За добро организовану здравствену заштиту ромске популације Дом здравља Краљево је добио похвале представника Светске здравствене организације, који су били у радној посети Заводу за јавно здравље, 2007. године.

Предлог Дома здравља у Краљеву је да Локална самоуправа треба да предузме мере и активности на унапређењу санитарно-хигијенских услова живота у ромским насељима, при чему ће се ова институција активно укључити у њихову едукацију.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја Рома у области здравства:

Препоруке и приоритети за даљу акцију на унапређењу здравља ромске популације формулисани су на основу сагледавања постојеће ситуације у вези са здрављем и здравственом заштитом Рома, увидом у активности чија је реализација у току, као и уз уважавање међународних и опште прихваћених препорука у овој области. Приоритети у овој области су:

Утврђивање здравственог стања ромске популације;
Побољшање остваривања права Рома на здравствену заштиту кроз праћење примене Закона о здравственој заштити;
Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију;
Унапређење животног окружења у ромској заједници;
Запошљавање ромских здравствених медијатора у домовима здравља;
Спровођење пројеката за унапређење хигијенско - епидимиолошких услова у ромским насељима: анализом и предлогом мера јединици локалне самоуправе;
Повећање обухвата обавезном имунизацијом, побољшање репродуктивног здравља и превенцију хроничних незаразних обољења спровођењем пројеката у партнерству здравствених установа и ромских удружења грађана;
Сензибилизација и едукација здравствених радника за рад са ромском популацијом.

2.4.2 Социјално осигурање и социјална заштита

Досадашње активности у области заштите и интеграције Рома одвијале су се без систематског и координираног приступа од стране надлежних министарстава и других државних органа и уз недовољну сарадњу са институцијама јединица локалне самоуправе.

Велико ограничење у формулисању и планирању активности на интеграцији Рома представља то што не постоје прецизни подаци о броју и структури Рома, о степену њихове угрожености, односно о њиховом имовинском, образовном и здравственом статусу, као и о другим значајним показатељима. Ромска популација није хомогена у смислу потреба за друштвеном интервенцијом, па су ове потребе условљене степеном образовања, старосном структуром, здравственим стањем, полом, бројем деце и многим другим факторима.

Социјалну заштиту у облику материјалне помоћи примило је око 80% сиромашних ромских домаћинстава. Око 16% сиромашних Рома не добија никакву социјалну помоћ, пре свега, из разлога што су цензуси за остваривање помоћи веома оштри.¹⁴ Главни облик социјалне помоћи који социјално угрожени Роми најчешће примају, јесте *материјално обезбеђење породице* (МОП) и он се

¹⁴ Национална стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији

реализује преко Министарства рада и социјалне политике односно надлежног центра за социјални рад.

Мада не постоје званични статистички подаци, неке локалне студије указују на то да постоји одређен број ромских породица чији једини извор сталних прихода представља социјална помоћ. Чињеница је да износ социјалних давања за све сиромашне грађане није у складу са потребама – он износи само 4% потрошње сиромашних. Социјална заштита у Републици Србији ипак спречава да сиромаштво Рома и даље расте (према проценама, без овако организоване социјалне заштите сиромаштво Рома скочило би на 73%). Постоје и значајна ограничења у приступу ромских породица социјалним бенефицијама. Само је 73% сиромашних ромских домаћинстава, која су се 2003. године пријавила за МОП и добила ту помоћ, што је у нескладу са 94% оних који су добили дечији додатак.

Корисници указују на то да су углавном неинформисани о критеријумима за добијање МОП-а, да су критеријуми компликовани, да је потребан превелики број докумената, као и да постоје формални и неформални трошкови. Многи од оних којима је помоћ потребна не знају коме треба да се обрате за информације па се, када се ради о праву на стицање МОП-а и процедури, најчешће ослањају на информације других корисника.

Према налазима Анкете о животном стандарду становништва, близу 40% сиромашних (оних који се налазе испод линије сиромаштва) не прима материјално обезбеђење нити друге врсте помоћи намењене сиромашнима, јер нису информисани о постојању тих програма или не поседују потребну документацију (нпр. личну карту, изводе из матичних књига за децу, потврде о школовању деце, пријаве пребивалишта за чланове домаћинства итд.). Поред неинформисаности и непоседовања личних докумената, препреке у остваривању социјалних бенефиција представљају компликована административна процедура и постојање предрасуда. У неким случајевима корисници не разумеју информације које добијају у центрима за социјални рад зато што су неписмени или зато што не говоре добро српски језик.

Према подацима Центра за социјални рад у Краљеву, велики број ромских породица су корисници услуга ове установе и то им уједно представља и једини извор прихода.

У насељима Грдичка коса I и II, у катастрофалним стамбеним и хигијенским условима живи 160 породица корисника материјалног обезбеђења. У насељу Рома Камп, у којем тренутно живи 250 лица, расељених са Косова и Метохије, корисници материјалног обезбеђења, преко Центра за социјални рад је 21 породица од којих

неке имају и по осморо деце. У централном делу града, у јако руинираним кућама, станује одређен број Рома, али је њихов тачан број тешко утврдити због великих миграција. Овде живи 15 породица корисника материјалног обезбеђења, и сви су добили преко Центра за социјални рад право коришћења простора. Самачке зграде око Гимназије представљају следећу проблематичну локацију. Велики број станова, тј. соба нема купатило. Људи су временом откупљивали за своје потребе по већи број соба и дограђивали купатила без икаквих планова, па се чини да не постоји добар увид у оно што се дешава са овим зградама. На овој локацији је 35 породица које су корисници материјалног обезбеђења.

На територији града Краљева, тј. ван ових нехигијенских насеља има укупно још 66 породица корисника МОП-а. У односу на укупан број корисника МОП-а, Роми чине 27,29%¹⁵.

Међутим, велики проблем код ромских породица је тај, што су њихове породице вишечлане, а према Закону о социјалној заштити право на МОП могу да остваре за највише 5 чланова, без обзира на укупан број чланова породице и зато су Роми најчешће и корисници права на једнократну помоћ, која се даје за набавку основних животних намирница, лечење и др. Увећани износи једнократних помоћи се одобравају одлуком колегијума, а новац се наменски користи за адаптацију стамбеног простора.

Роми у Краљеву, такође користе и друга права из области социјалне заштите и то:

- ❖ Смештај у установама социјалне заштите;
- ❖ Породични смештај;
- ❖ Право на туђу негу и помоћ;
- ❖ Старатељство;
- ❖ Натурална давања и др.

Центар за социјални рад пружа помоћ ромским породицама и у решавању других проблема – деликвентног понашања, насиља у породици, прошења, поремећаја односа у породици и сл, али прецизних података о броју Рома корисника наведених врста помоћи не постоје, јер се подаци не издвајају по етничким групама већ се воде за целокупно становништво на територији града Краљева.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја Рома у области социјалног осигурања и социјалне заштите:

Унапређење положаја ромске популације у области социјалног осигурања и социјалне заштите могуће је остварити кроз:

- Остваривање веће укључености Рома у систем социјалне заштите и бољи приступ правима из домена социјалне, породичноправне и дечије заштите, као и свим осталим правима од значаја за социјалну сигурност грађана;

¹⁵ Извештај Центра за социјални рад Краљево

- Усвајање посебне методологије за израду „социјалне карте“ ромске заједнице, при чему истраживања треба обављати на локалном нивоу како би се дефинисале социјалне потребе ромских заједница, идентификовале одговарајуће услуге социјалне заштите и улоге свих могућих актера;
- Рад на стварању могућности за запошљавање у сарадњи са другим институцијама које су у могућности да спроводе мере за запошљавање;
- Обезбеђивања активног учешће Рома у свим програмима који се на њих односе, а у локалним срединама где не постоје ромски стручњаци треба ангажовати ромске асистенте.

ПОГЛАВЉЕ 3: АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ

Анализа контекста или радног окружења је обухватила три врсте квалитативних анализа: Анализу или Преглед документације, Анализу заинтересованих страна и Анализу стања (SWOT).

3.1 Анализа документације

- **Анализа** или **Преглед документације** обухватила је неколико кључних националних стратешких докуманата релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања Рома у Републици Србији, стратешка документа града Краљева и досадашње активности, текуће и реализоване пројекте намењене Ромима (**Пројекти уређења ромских насеља у оквиру спровођења јавних радова**, **"Заштита репродуктивног здравља ромске популације"**; **"Импулс животу"**; **"Праћење раста и развоја ромске деце"** ; **"Блистави осмех 1"**; **"Блистави осмех 2"**; **"Развој осетљивости система примарне здравствене заштите за питања рода и маргинализованих група"**; **"Унапређење ромског насеља Грдичка коса 2"**).

Националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције Рома којима доприносе унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Национални стратешки и плански документи од значаја за питања Рома су:

- **Национална стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији (2009)** - Стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији поставља основе за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и смањење разлике између ромске популације и осталог становништва. Такође, овим документом ствара се основа за идентификовање и примену мера афирмативне акције, пре свега у областима образовања, здравља, запошљавања и становања;
- **Стратегија за смањење сиромаштва (2003)** - ССС представља целовит план активности усмерен на смањивање кључних аспекта сиромаштва стварањем материјалних и других предуслова и пружање шанси сваком да обезбеди егзистенцију себи и својој породици. Постоји довољно ресурса – људских, материјалних и природних – да се у релативно кратком року, сопственим снагама и уз подршку међународне заједнице, елиминишу најизраженији облици сиромаштва, посебно присутни у неразвијеним подручјима и концентрисани међу социјално најугроженијим групама;
- **Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002)** - Национална стратегија дефинише два основна начина решавања стамбеног проблема: прво, приступачна стамбена изградња којом се омогућава куповина и изградња стамбених објеката под кредитним условима повољнијим од тржишних (стамбене јединице у власништву); друго, социјално становање које обухвата станове у државном

власништву за смештај најугроженијих категорија становништва, укључујући и ромску популацију, као и њихово трајно збрињавање.

- **Национална стратегија запошљавања 2005-2010** - којом се дефинишу правац и опсег активности које треба предузети да би се успешно решавали проблеми и развијало ефикасно тржиште рада у складу са осталим развојним циљевима земље. Овом стратегијом је предвиђено веће укључивање Рома у процес образовања, описмењавања и стручног оспособљавања, као и на подстицање самозапошљавања лица која се баве старим занатима, што веће укључивање у одговарајуће програме активних мера на тржишту рада – обука, преквалификације, АТП, самозапошљавање са посебним нагласком на психолошку помоћ и помоћ при професионалној оријентацији за инвалиде и промовисање флексибилних облика запошљавања;
- **Стратегија развоја социјалне заштите** - Ефикасан систем социјалне заштите треба да одговори на потребе грађана у новим околностима и да подржава рањиве и маргинализоване појединце и групе којима је неопходна организована помоћ заједнице и државе, као и грађане који нису у стању да учешћем у економској активности обезбеде своју егзистенцију;
- **Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности (2009)** - обухваћене су области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука у области економије, образовања, здравља, насиља над женама, као и питања средстава јавног информисања и јавног мњења, пошто је кроз широку и демократску дискусију процењено да су ове области кључне за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности;
- **Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља (2008)** - Визија која се промовише овом Стратегијом, јесте да сва деца у Републици Србији, без обзира на узраст, пол, национално или етничко порекло, породични статус и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета и његове породице, одрастају у окружењу безбедном од сваке врсте насиља, у коме се поштују личност и достојанство детета, уважавају потребе и развојне могућности детета, и омогућава детету да развија толеранцију и користи ненасилне видове комуникације;
- **Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године** – поставља као главни циљ сузбијање сиромаштва кроз укључивање значајних друштвених циљева: побољшање здравства и образовања;
- **Национална стратегија одрживог развоја (2008)** - Један од најважнијих циљева одрживог развоја јесте отварање нових радних места и смањење стопе незапослености, као и смањење родне и друштвене неједнакости маргинализованих група, подстицање запошљавања младих и лица са инвалидитетом, као и других ризичних група;
- **Национална стратегија за младе (2008)** – Овом стратегијом омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање

родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.

Актуелни законски оквири за питања Рома су:

1. **Закон о забрани дискриминације** – којим се уређује општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације;
2. **Закон о заштити националних мањина**, у коме се од државе експлицитно очекује да предузме одговарајуће мере за унапређење живота Рома;
3. **Закон о здравственој заштити и Закон о здравственом осигурању** – у којима је дефинисано да Роми као и друге осетљиве групе становништва, имају приступ примарној здравственој заштити уз умањене трошкове;
4. **Закон о запошљавању и осигурању у случају незапослености** - којим се омогућава позитивна дискриминација категорија изложених већем ризику од незапослености, укључујући и мањине;
5. **Закон о основама система образовања и васпитања** - у коме је наглашено да свако има право на образовање и васпитање, и да су грађани Републике Србије једнаки у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, узраст, физичку и психичку конституцију, социјално и културно порекло, имовно стање, политичко опредељење или друго лично својство.

Локална стратешка и планска документа указују на основне правце развоја у области социјалне и стамбене политике, дефинисање јасних циљева и квалитетније решавање проблема, ефикасније коришћење ресурса у складу са савременим методологијама у области социјалне политике и политике становања, као и политике посебне бриге о деци. **Локални стратешки и плански документи** значајни за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у Краљеву су:

- Општинска стамбена стратегија (2006 – 2012),
- Стратешки план за социјалну политику (2005 – 2010), и
- Локални план акције за децу
- Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и ИРЛ у граду Краљеву (2009-2013).

Два примарна стратешка циља **Општинске стамбене стратегије**, су:

-Повећање доступности стамбеног простора домаћинствима која под тржишним условима не могу да реше своје стамбене потребе, и

-Унапређење услова становања припадника ромске популације који живе у нехигијенским насељима, уређењем и опремањем насеља у којима су тренутно смештени.

Стратешки план за социјалну политику обухвата четири приоритета: **деца и породица, унапређење квалитета живота младих, особе са инвалидитетом и мрежа сервиса за стара лица.** Наведени приоритети су дефинисани у складу са ситуацијом у граду, као и са потребама грађана. Кроз активности предвиђене у оквиру наведених приоритета, обезбеђују се услови за квалитетније решавање социјалних проблема, развој социјалне политике и доприноси се побољшању квалитета живота целокупног становништва на територији града Краљева.

Локални план акције за децу заснован је на кључним принципима садржаним у Конвенцији о правима детета УН и обухвата основне компоненте Националног плана акције за децу. Један од стратешких циљева предвиђен наведеним планом је **квалитетније предшколско образовање за сву децу**, путем разраде посебних мера за обухват ромске деце која до сада нису била обухваћена предшколским васпитањем. Други стратешки циљ је **школа по мери детета**, кроз увођење посебних мера подршке за упис, смањење, осипање и повећање процената деце из ромске популације и деце из маргинализованих група која завршавају школу као и кроз умрежавање школа, локалне самоуправе (комисије за категоризацију), Развојног саветовалишта, школске управе, Ромских удружења и удружења која се баве проблематиком деце из маргинализованих група, ради формирања заједничке базе података. Трећи стратешки циљ овог документа је **смањење сиромаштва** - кроз издвајања за санацију стамбених објеката у нехигијенским насељима и покретање подстицајне мере за даљи развој социјалног становања и становања у заштићеним условима и **смањење сиромаштва деце** кроз обезбеђивање услова за набавку и поделу бесплатног школског прибора за најсиромашнију децу и кроз обезбеђивање бесплатног obroка у школи за најсиромашнију децу.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и ИРП у граду Краљеву (2009-2013) - у коме је као један од специфичних циљева дефинисано побољшање услова живота и становања у колективном центру „Стари Аеродром“ за око 150 Рома, Египћана и Ашкалија (РАЕ) интерно расељених са Косова и Метохије, у периоду од 2009-2011, путем: изградње недостајуће инфраструктуре, изградње најмање 22 монтажна објеката за смештај приближно 150 лица припадника РАЕ и спровођења 2 циклуса здравствено- хигијенске едукације којима ће бити обухваћено најмање 50% становника насеља.

3.2 Анализа заинтересованих страна

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја Рома у граду Краљеву, које су диференциране на крајње кориснике услуга и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници

Локалним акционим планом као крајњи корисници дефинисани су:

Роми са територије града Краљево;

Роми, Ашкалије и Египћани (РАЕ) интерно расељени са Косова и Метохије.

Кључни партнери локалној самоуправи у решавању питања Рома су:

- **Центар за социјални рад Краљево** – У вршењу јавних овлашћења Центар за социјални рад, као *установа социјалне заштите* и као орган старатељства врши јавна овлашћења и обезбеђује остваривања права од општег интереса и обавља послове који су му стављени у надлежност на основу Закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, Породичног закона, Закона о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривично правној заштити малолетних лица, Закона о прекршајима и Правилника о вођењу евиденције и документације у Центрима за социјални рад. У вршењу других послова утврђених законом, Центар поступа у складу са нормативима које утврђује надлежни орган локалне самоуправе. У оквиру својих овлашћења, обезбеђивања и остваривања права на социјалну заштиту Центар за социјални рад равноправно третира и лица ромске националности, као и припаднике заједнице РАЕ расељених са Косова и Метохије.
- **Здравствене установе** - Здравствени центар „Студеница“ Краљево, друге здравствене установе и Завод за јавно здравље у сарадњи са филијалом Завода за здравствено осигурање обезбеђују Ромима непосредан приступ свим здравственим услугама и поред повећаног броја корисника и оптерећености капацитета.
- **Национална служба за запошљавање** - посредује у запошљавању кроз активне мере, програме и подстицаје у циљу смањења броја незапослених, при чему лица ромске националности, избегла и ИРЛ, лица са инвалидитетом и остале рањиве групе имају приоритет.
- **Градска јавна предузећа и Општинска стамбена агенција у сарадњи са Одељењем за урбанизам, грађевинарство и стамбено комуналне делатности Градске управе** - обављају послове планирања и уређења простора, опремљености комуналном инфраструктуром, пружања услуга грејања и водоснабдевања и реализују програме и пројекте из области решавања стамбених питања, као и друге послове.

- **Школска управа Краљева** – на територији Града налазе се 23 матичне основне школе и 13 истурених одељења, 9 средњих школа, 1 факултет и 1 виша школа, као и Предшколска установа „Олга Јовичић Рита“ у оквиру које ради 11 обданишта. Школска управа Краљева, преко ових образовних институција обезбеђује упис, редовно похађање наставе и смештај у Предшколске установе за сву децу из ромских породица, као и из породица припадника заједнице РАЕ које су показале интерес за укључивање у образовни систем.
- **Црвени крст Краљево** - је независна хуманитарна, непрофитна и добровољна организација која, као део Црвеног крста Србије, реализује своје активности на територији Града. Сходно свом устројству, Црвени Крст покреће и спроводи многе хуманитарне акције у складу са међународним конвенцијама које су засноване на принципима хуманости, непристрасности, добровољности, јединства и универзалности. Црвени крст Краљево обезбеђује хуманитарну помоћ за ромске породице, као и за друге угрожене групе којима је она најнеопходнија, и уз помоћ донатора организује и спроводи многе програме из делокруга својих активности.
- **Повереништво за избеглице** - најнепосредније сарађује са Комесаријатом за избеглице, обавља административне послове у вези са статусним питањима и остваривањем права избеглих и ИРЛ и у сарадњи са међународним и локалним хуманитарним организацијама и другим релевантним институцијама учествује или посредује у имплементацији многих програма и пројеката стамбеног збрињавања и економског оснаживања избеглих и ИРЛ (међу којима има и припадника ромске популације).
- **Невладине организације и Међународне хуманитарне организације** - које су и до сада реализовале многе програме и пројекте намењене побољшању положаја Рома, од великог су значаја за имплементацију Акционог плана, а посебно оне организације које су и у будуће спремне да у складу са циљевима наведеним у Акционом плану конкретизују своје активности.
- **Локални медији** - који су и до сада показали велику заинтересованост за проблеме Рома, биће нам и у будуће значајан партнер у фази обавештавања и упознавања јавности са садржајем и циљевима Акционог плана, као и у фази његове имплементације.

3.3 Анализа стања

Анализа стања¹⁶ у локалној заједници у вези са унапређењем положаја Рома извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и сагледавање позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу.

SWOT АНАЛИЗА

	<u>Снаге</u>	<u>Слабости</u>
У	- Извршна власт града Краљева је отворена за решавање питања Рома;	-Недовољна финансијска средства за Роме;
Н	- Спремност Центра за социјални рад и Црвеног крста да активно учествују у решавању проблема Рома;	-Буџет не опредељује довољно средстава за суфинансирање пројеката;
У	- Добро организован рад Општинске стамбене агенције, Дирекције за планирање и изградњу „Краљево“ и Одељења за урбанизам,	-Спора процедура усвајања урбанистичке планске документације;
Т	грађевинарство и стамбено-комуналне делатности Градске управе града Краљева;	-Недостатак стамбених јединица и комуналне инфраструктуре, у насељима у којима живе Роми;
Р	- Школска управа Краљева,	-Јавност још увек нема довољно релевантних информација о положају ромске популације на територији града Краљева;
Ш	Регионална привредна комора и Национална служба за запошљавање заинтересоване за активно учешће у програмима и пројектима намењеним унапређењу положаја ромске популације на територији града Краљева;	-Недостатак стартатешких докумената у области развоја града;
Њ	Ромски координатор заинтересован и спреман за сарадњу са свим релевантним институцијама значајним за унапређење положаја Рома на територији града Краљева;	- Недовољно едукована ромска популација;
Е	-Добро организован рад Повереништва за избеглице, стручност и дугогодишње искуство;	- Роми недовољно заступљени у институцијама.
	-Формирана Служба за управљање пројектима и локални економски развој и стручно оспособљена за рад;	
	-Буџет усмерен на развој инфраструктуре;	
	-Систем здравства и здравствене	

¹⁶ SWOT анализа

	<p>институције отворен за решавање проблема Рома;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Постојање ромских НВО; -Развијен локални систем информисања и отворен за питања Рома. 	
<p>С П О Љ А Ш Њ Е</p>	<p style="text-align: center;"><u>Могућности</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Декада инклузије Рома 2005-2015. године; -Подршка надлежних министарстава; - Подршка одређених доступних донаторских програма; -Доступни фондови који се баве проблематиком Рома. 	<p style="text-align: center;"><u>Препреке</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Недовољан /спор прилив средстава из доступних фондова; -Ограничена финансијска средства за реализацију програма за унапређење положаја Рома; -Поједини програми намењени унапређењу положаја Рома су већ у завршној фази реализације; -Нестабилна политичка ситуација која може да успорава приступ потенцијалним ресурсима.

ПОГЛАВЉЕ 4: ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

Имајући у виду број Рома на територији града Краљева, њихову образовну структуру, степен запослености и услове смештаја, анализу стања, расположиве локалне ресурсе и капацитете, као и детаљну анализу њихових потреба и проблема, дефинисан је општи циљ у локалном Акционом плану.

Општи циљ у локалном Акционом плану је у складу са националним стратешким и планским документима и са локалним стратешким документима релевантним за ову проблематику.

Општи циљ:

Унапређење положаја Рома на територији града Краљева, нарочито у областима становања, образовања, запошљавања и здравствене заштите и стварање услова за њихову већу укљученост у друштвене токове.

Специфични циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији града Краљева:

У оквиру овог акционог плана дефинисано је више специфичних циљева у области становања, образовања, запошљавања и здравства.

Специфични циљеви у области становања:

Специфични циљ 1.1: Створити услове за легализацију стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II у периоду 2010 – 2015. године;

Специфични циљ 1.2: Унапредити и изградити инфраструктуру у Ромским насељима у периоду 2009 – 2015 године;

Специфични циљ 1.3: Побољшати услове становања ромских породица у Краљеву обезбеђивањем минималних стамбених стандарда у периоду од 2010 – 2015. године.

Специфични циљеви у области образовања:

Специфични циљ 2.1: Повећање броја ромске деце која похађају редовну наставу у предшколским установама у Краљеву, кроз стварање бољих услова за припремну наставу;

Специфични циљ 2.2: Повећање броја деце ромске популације која се редовно уписују и похађају основну школу уз мотивацију за остваривање успешних резултата;

Специфични циљ 2.3: Повећање броја ромске деце која редовно похађају средњу школу кроз промовисање значаја средњошколског образовања;

Специфични циљ 2.4: Повећање броја ромске деце која су укључена у систем високошколског образовања.

Специфични циљеви у области запошљавања:

Специфични циљ 3.1: Смањити стопу незапослених Рома и повећати број радно способног и економски активног ромског становништва на територији града Краљева до краја 2015. године.

Специфични циљеве у области здравства:

Специфични циљ 4.1: Повећање нивоа знања о значају лечења и превентивне контроле здравља целе ромске популације у Краљеву;

Специфични циљ 4.2: Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране;

Специфични циљ 4.3: Унапређење хигијенско епидемиолошких услова у Ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести;

Специфични циљ 4.4: Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне и здравствене заштите.

ПОГЛАВЉЕ 5: АКТИВНОСТИ – ЗАДАЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЛАП

Активности су дефинисане за сваки специфични циљ и представљене су у табелама Локалног акционог плана. Поред група активности које представљају кораке за имплементацију сваког специфичног циља и потребни временски интервал, приказани су очекивани резултати за сваку фазу имплементације, индикатори и носиоци. Потребни ресурси су дати оквирно и на бази процене и представљају слику већ постојећих ресурса који се могу активирати, као и потребних додатних ресурса.

**5.1 ТАБЕЛА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА
ОБЛАСТ СТАНОВАЊЕ**

Специфични циљ 1.1: Створити услове за легализацију стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II у периоду 2010 – 2015. године

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
1.1.1 Израда ГП Краљево са евидентираним локацијама са неформалном стамбеном иуградњом и одређивање намене “становање”	2010-2012	Урађен и усвојен ГП Краљево са евидентираним локацијама са неформалном стамбеном иуградњом и одређивање намене “становање”	Генерални урбанистички план града	330 €	1.290 €	Скупштина града Краљево; Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“,	/ Град/ Градска управа – Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено – комуналне делатности
1.1.2 Израда урбанистичких пројеката по плану детаљне регулације у насељу	2012-2013	Урађени урбанистички пројекти по плану детаљне регулације у насељу	Број урађених урбанистичких пројеката	2.160 €	8.640 €	ЈП „Општинска стамбена агенција“	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“, / град/ Градска управа – Одељење за урбанизам
1.1.3 Решавање имовинско правних односа на локацијама на	2013-2014	Решени имовинско правни односи и створени	Број парцела, Број урађених Решења	5.000 €	45.000€	ЈП „Општинска стамбена агенција“	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“, /град/ Градска управа –

којима су изграђени ромски објекти		услови за легализацију објеката					Одељење за урбанизам
1.1.4 Спровођење поступка легализације објеката у Ромском насељу Грдичка коса II	2012-2015	Легализовани објекти у ромском насељу Грдичка коса II	Број легализованих објеката	/	/	Носиоци права коришћења	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“, /град/ Градска управа – Одељење за урбанизам

Специфични циљ 1.2 : Унапредити и изградити инфраструктуру у Ромским насељима у периоду 2009 – 2015

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
1.2.1 Изградња атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса II	2010-2012	Изграђена атмосферска канализациона мреже у Ромском насељу Грдичка коса II	Изграђено око 250 m атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса II	4.800€	19.200€	ЈП Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“,	ЈКП „Водовод“ Краљево, ЈП „Општинска стамбена агенција“, /Град / Градска управа – Одељење за урбанизам,; Донатори;
1.2.2 Санација атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса II	2010 -2012	Извршена санација атмосферске канализационе мреже у Ромском	Санирано око 300 m атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка	7.200€	28.800€	ЈП Дирекција за планирање и изградњу, ЈКП „Водовод“ „Краљево“	ЈП „Општинска стамбена агенција“ /Град / Градска управа – Одељење за урбанизам, Донатори;

		насељу Грдичка коса II	коса II				
1.2.3 Асфалтирање улица и путева у Ромском насељу Грдичка коса II	Октобар 2009 - 2010.	Асфалтиране улице и путеву у Ромском насељу Грдичка коса II	Асфалтирано око 730 m улица и путева у Ромском насељу Грдичка коса II	3.800 €	3.800 €	ЈП Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“, ЈКП „Путеви“ Краљево	ЈП „Општинска стамбена агенција“ /Град / Градска управа – Одељење за урбанизам; Донатори;
1.2.4 Прикључење корисника на водоводну мрежу у Ромском насељу	2010/2011	Извршено прикључење корисника на водоводну мрежу у Ромском насељу	Број прикључака на водоводну мрежу	3.000 €	7.000 €	ЈКП „Водовод“ Краљево	Корисници; ЈП „Општинска стамбена агенција“ Донатори;
1.2.5 Реконструкција канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса 1	2009-2011	Реконструисан а канализациона мрежа у Ромском насељу Грдичка коса 1	Дужина реконструисане канализационе мреже у Ромском насељу	5.100€	20.700€	ЈП Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“, ЈКП „Водовод“ Краљево	/Град / Градска управа – Одељење за урбанизам; Донатори;
1.2.6 Асфалтирање улица и путева у Ромским насељима	2010-2012	Асфалтиране улице и путеву у Ромском насељу	Дужина асфалтираних улица и путева у Ромским насељима	17.250€	69.000€	ЈП Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“	ЈКП „Путеви“ ЈП „Општинска стамбена агенција“ /Град / Градска управа – Одељење за урбанизам; Донатори;
1.2.7 Обезбеђивање довољног броја	2013-2015	Обезбеђен довољан број судова за	Број обезбеђених судова за смеће у Ромским	2.400€	9.600€	ЈКП „Чистоћа“ Краљево	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“,

судова за смеће у Ромским насељима Грдичка коса I и II		смеће у Ромским насељима Грдичка коса I и II	насељима Грдичка коса I и II				ЈП „Општинска стамбена агенција“ /Град / Градска управа – Одељење за урбанизам, Донатори;
1.2.8 Годишње организовање акција чишћења насеља уз спровођење програма едукација	2009-2015	Организована акција на годишњем нивоу чишћења насеља и спроведен програм едукација	Број акција; Број учесника у програму едукација	12.960€	81.140€	Град Краљево, ЈКП „Чистоћа“ Краљево;	Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“; Донатори;

Специфични циљ 1.3: Побољшати услове становања ромских породица у Краљево обезбеђивањем минималних стамбених стандарда у периоду од 2010-2015 године

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
1.3.1 Адаптација стамбених објеката у Ромским насељима	2011-2013	Адаптирани стамбени објекти у Ромским насељима	Број адаптираних стамбених објеката у Ромским насељима	20.100 €	100.200 €	Град Краљево Одељење за урбанизам; Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“	ЈП „Општинска стамбена агенција“ Краљево, Министарства Владе Републике Србије, Донатори;

1.3.2 Обезбеђивање локације и изградња стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II	2013-2015	Изграђени стамбени објекти у Ромском насељу Грдичка коса II	Број изграђених стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II	48.000€	192.000€	Град Краљево Одељење за урбанизам; Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“	ЈП „Општинска стамбена агенција“ Краљево, Министарства Владе Републике Србије, Донатори;
1.3.3 Изградња стамбених објеката за решавање стамбених питања Рома ИРП смештених у Ромском насељу Рома кампу	2010-2012	Изграђени стамбени објекти за решавање стамбених питања Рома ИРП смештених у ромском насељу Рома кампу	Број изграђених стамбених објеката; Број породица смештених у новоизграђене стамбене објекте;	48000€	210.000€	Град Краљево Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено комуналне делатности; Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“	ЈП „Општинска стамбена агенција“ Краљево, Министарства Владе Републике Србије, Донатори;
1.3.4 Утврђивање тачног броја породица и чланова породичног домаћинства смештених у ромском насељу у централном делу града у ул. Војводе Путника бр 56I	2010	Утврђен тачан број породица и чланова породичног домаћинства смештених у ромском насељу у централном делу града у ул. Војводе Путника бр 56I	Званична евиденција о броју породица и њихових чланова; Број породица и њихових чланова	/	/	Град Краљево	Црвени крст, Центар за социјални рад, Представници ромске популације; Становници ромског насеља

1.3.5 Обезбеђивање станова за расељење и интеграцију Рома из Рома насеља Војводе Путника бр 56I	2010 - 2015	Обезбеђени станови за расељење и интеграцију Рома из Рома насеља Војводе Путника бр 56I	Број обезбеђених станова; Број измештених породица	81.000€	321.000€	Град Краљево Одељење за урбанизам, граевинарство и стамбено комуналне делатности; Дирекција за планирање и изградњу „Краљево“	ЈП „Општинска стамбена агенција“ Краљево, Министарства Владе Републике Србије, Донатори;
---	-------------	---	---	---------	----------	--	--

ГАНТОГРАМ АКТИВНОСТИ ЗА ОБЛАСТ СТАНОВАЊА

Специфични циљ 1.1: Створити услове за легализацију стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II у периоду 2010 – 2015. године																
	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
1.1.1.	Израда и усвајање урбанистичких планских докумената града Краљева који обухвата насеље Грдичка коса II			110	430	110	430	110	430							1620
1.1.2.	Израда урбанистичких пројеката по плану детаљне регулације у насељу							1080	4320	1080	4320					10800
1.1.3.	Решавање имовинско правних односа на локацијама на којима су изграђени ромски објекти									2500	22500	2500	22500			50000
1.1.4.	Спровођење поступка легализације објеката у Ромском насељу Грдичка коса II															
1.1.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 1.1.			110	430	110	430	1190	4750	3580	26820	2500	22500			62420

Специфични циљ 1.2 : Унапредити и изградити инфраструктуру у Ромским насељима у периоду 2009 – 2015

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
1.2.1.	Изградња атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса II			1600	6400	1600	6400	1600	6400							24000
1.2.2.	Санација атмосферске канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса II			2400	9600	2400	9600	2400	9600							36000
1.2.3.	Асфалтирање улица и путева у Ромском насељу Грдичка коса II	1900	1900	1900	1900											7600
1.2.4.	Прикључење корисника на водоводну мрежу у Ромском насељу			1500	3500	1500	3500									10000
1.2.5.	Реконструкција канализационе мреже у Ромском насељу Грдичка коса 1	1500	5900	1800	7400	1800	7400									25800
1.2.6.	Асфалтирање улица и путева у Ромским насељима			5750	23000	5750	23000	5750	23000							86250

1.2.7	Обезбеђивање довољног броја судова за смеће у Ромским насељима Грдичка коса I и II									800	3200	800	3200	800	3200	12000
1.2.8	Годишње организовање акција чишћења насеља уз спровођење програма едукација		29300	2160	8640	2160	8640	2160	8640	2160	8640	2160	8640	2160	8640	94100
1.2.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 1.2.	3400	37100	17110	60440	15210	58540	11910	47640	2960	11840	2960	11840	2960	11840	295750

Специфични циљ 1.3: Побољшати услове становања ромских породица у Краљеву обезбеђивањем минималних стамбених стандарда у периоду од 2010-2015 године

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори			
1.3.1.	Адаптација стамбених објеката у Ромским насељима					6700	33400	6700	33400	6700	33400					120300
1.3.2.	Обезбеђивање локација и изградња стамбених објеката у Ромском насељу Грдичка коса II									18000	72000	15000	60000	15000	60000	240000

1.3.3.	Изградња стамбених објеката за решавање стамбених питања Рома ИРЛ смештених у Ромском насељу Рома кампу			16000	70000	16000	70000	16000	70000							258000
1.3.4	Утврђивање тачног броја породица и чланова породичног домаћинства смештених у ромском насељу у централном делу града у ул. Војводе Путника бр 56I			0	0											0
1.3.5	Обезбеђивање станова за расељење и интеграцију Рома из Рома насеља Војводе Путника бр 56I			13500	53500	13500	53500	13500	53500	13500	53500	13500	53500	13500	53500	402000
1.3.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 1.3.			29500	123500	36200	156900	36200	156900	38200	158900	28500	113500	28500	113500	1020300
УКУПНО ЗА ОБЛАСТ СТАНОВАЊА		2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Укупно за период 2009-2015
1	Износ у еврима	3400	37100	46720	184370	51520	215870	49300	209290	44740	197560	33960	147840	31460	125340	1378470

ОБЛАСТ ОБРАЗОВАЊЕ

Специфични циљ 2.1: Повећање броја ромске деце која похађају редовну наставу у предшколским установама у Краљеву, кроз стварање бољих услова за припремну наставу

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
2.1.1 Стварање услова за наставак бесплатног школовања ромске деце у предшколским установама на подручју града Краљева.	2010-2015	Створени услови за наставак бесплатног школовања ромске деце у предшколским установама на подручју града Краљева	Број ромске деце којима је омогућено бесплатно школовање у предшколским установама на подручју града Краљева на годишњем нивоу	8100€	32400 €	Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе	Школска управа Краљево; Надлежна министарства; Донатори; Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“ Краљево; Ромски координатор.
2.1.2 Формирање базе података о броју ромске деце предшколског узраста и њено редовно ажурирање	2010	Формирана база података о броју ромске деце предшколског узраста Редовно ажурирање формиране базе података о броју ромске деце	База података о броју ромске деце предшколског узраста	/	/	Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“ Краљево	Ромски координатор; Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Школска управа Краљево;

		предшколског узраста					
2.1.3 Организовање обука и едукација васпитача за рад са ромском децом	2010	Организоване обуке и едукације васпитача за рад са ромском децом	Број одржаних обука и едукација; Број обучених и едукованих васпитача за рад са ромском децом	120 €	480€	Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе	Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“ Краљево; Удружења грађана; Донатори; Школска управа Краљево; Надлежна министарства.
2.1.4 Обезбеђивање одеће, обуће и прибора за припремну наставу за ромску децу из социјално угрожених породица	2010-2015	Обезбеђена одећа, обућа и прибор за припремну наставу за ромску децу из социјално угрожених породица на годишњем нивоу	Број ромске деце којима је обезбеђена одећа, обућа и прибор за припремну наставу	1800 €	7200€	Центар за социјални рад Краљево; Црвени крст Краљево	Надлежна министарства; Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Донатори Удружења грађана

Специфични циљ 2.2: Повећање броја деце ромске популације која редовно уписују и похађају основну школу уз мотивацију за остваривање успешних резултата

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. Самоуп.	Остали извори		
2.2.1 Писање извештаја о праћењу интелектуалних способности ромске деце током предшколског образовања	2010-2015	Извршено праћење интелектуалних способности ромске деце током предшколског образовања	Урађени годишњи извештаји о праћењу интелектуалних способности ромске деце током предшколског образовања	/	/	Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“ Краљево	Основне школе са територије града Краљево; Школска управа; Град Краљево; Ромски асистент; Ромски координатор
2.2.2 Редовно ажурирање базе података деце ромске националности школског узраста	2009-2015	Редовно ажурирана база података деце ромске националности школског узраста	Ажурна база података	/	/	Ромски асистент	Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Школска управа Краљево; Ромски координатор

2.2.3 Спровођење програма едукације ромских породица које имају децу предшколског узраста о социјализацији и припреми деце за редовно основно образовање	2010-2015	Спроведен програм едукације ромских породица које имају децу предшколског узраста о социјализацији и припреми деце за редовно основно образовање	Број едукованих ромских породица на годишњем нивоу	600 €	2400 €	Ромски асистент; Центар за социјални рад	Школска управа Краљево; Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Надлежна министарства; Ромски координатор; Донатори; Удружења грађана
2.2.4 Организовање додатних часова припремне наставе за упис деце у основну школу (учење српског језика и стицање знања из области опште културе примерене узрасту).	2009-2015	Организовани додатни часови припремне наставе за упис деце у основну школу	Број организованих додатних часова припремне наставе за упис деце у основну школу; Број ромске деце која су присуствовала додатним часовима припремне наставе	/	/	Предшколска установа „Олга Јовичић – Рита“; Ромски асистент Школска управа	Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Ромски координатор;
2.2.5 Присуство члана савета родитеља, ромске националности у комисијама приликом тестирања ромске деце која се уписују у основну школу	2010-2015	Представник ромске популације који је члан савета родитеља редовно присутан у комисијама приликом тестирања ромске деце која	Извештај комисије која спроводи тестирање	/	/	Здравствени центар; Основне школе; Ромски асистент; Школска управа Краљево.	Град Краљево; Ромски координатор; Министарство просвете

		се уписују у основну школу					
2.2.6 Организовање допунске наставе ученицима ромске националности који имају слабије резултате у школи	2009-2015	Организована допунска настава за ученике ромске националности који имају слабије резултате у школи	Број ученика ромске националности који су похађали допунску наставу; Број одржаних часова допунске наставе за децу ромске националности	/	/	Основне школе са територије града Краљева; Ромски асистент; Школска управа	Град Краљevo, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Ромски координатор;
2.2.7 Ангажовање стручног асистента за образовање за сву ромску децу у основним школама у Краљеву	2010-2015	Ангажован стручни асистент за образовање ромске деце у основним школама у Краљеву	Успех ромске деце у основним школама након ангажовања ромског асистента	/	15540€	Град Краљevo; Школска управа Краљevo; Основне школе са територије града Краљева; Ромски асистент;	Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор;
2.2.8 Награђивање ромске деце која имају одличан успех у школи	2010-2015	Награђена ромска деца која имају одличан успех у школи	Број награђене ромске деце у току године	600€	2400€	Град Краљevo;	Школска управа Краљevo; Основне школе са територије града Краљева; Ромски асистент; Ромски координатор
2.2.9 Обезбеђивање бесплатних уџбеника, школског прибора, опреме за физичко васпитање, као и ужине за децу која су корисници	2009-2015	Обезбеђени бесплатни уџбеници, школски прибор, опрема за физичко васпитање, као и ужина за децу	Број обезбеђених уџбеника, школског прибора, опреме за физичко васпитање, као и ужине за децу која су корисници социјалне помоћи; Број ромске деце	9800€	39200€	Град Краљevo; Центар за социјални рад; Црвени крст Краљevo;	Надлежна министарства; Ромски асистент; Ромски координатор; Донатори;

социјалне помоћи		која су корисници социјалне помоћи	којима су обезбеђени уџбеници, прибор, опрема за физичко и ужина				
2.2.10 Стимулисање редовног похађања наставе кроз спровођење програма од стране локалне самоуправе (бесплатан одлазак на излет, екскурзије и награде)	2009-2015	Стимулисано редовно похађане наставе кроз спроведен програм од стране локалне самоуправе	Број ромске деце која су добила награде, бесплатан одлазак на излет, екскурзију	700 €	2800 €	Град Краљево, Одељење за друштвене делатности Градске управе; Основне школе са територије града Краљева; Ромски асистент;	Школска управа Краљево; Донатори; Ромски координатор;

Специфични циљ 2.3: Повећање броја ромске деце која редовно похађају средњу школу кроз промовисање значаја средњошколског образовања

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
2.3.1 Организовање припремне наставе за полагање пријемног испита за упис у средњу школу, за сву ромску децу која имају потребу за тим	2010-2015	Организовани часови припремне наставе за полагање пријемног испита за упис у средњу школу за	Број организованих часова припремне наставе Број ромске деце која су похађала часове припремне наставе	3600€	14400€	Основне школе са територије града Краљева Ромски асистент	Школска управа Краљево; Средње школе са територије града Краљева; Град Краљево; Удружења грађана; Ромски координатор

		ромску децу					
2.3.2 Пружање помоћи ученицима ромске популације при упису и одабиру професионалне оријентације кроз скупове, састанке и штампане брошуре	2010-2015	Пружена помоћ ученицима ромске популације при упису и одабиру професионалне оријентације	Број ромске деце којима је пружена помоћ; Број одржаних скупова и састанака Број подељених брошура	960€	3900€	Национална служба за запошљавање Ромски асистент Средње школе са територије града Краљева	Школска управа Краљево Ромски координатор
2.3.3 Организовање едукативних радионица на тему коришћења афирмативних мера „Позитивне дискриминације“ код уписа ромске деце у средње школе	2010-2015	Организоване едукативне радионице на тему коришћења афирмативних мера „Позитивне дискриминације“	Број одржаних едукативних радионица на годишњем нивоу; Број учесника на едукативним радионицама	/	/	Школска управа Краљево; Средње школе са територије града Краљева	Ромски координатор
2.3.4 Ангажовање ментора за сву ромску децу у средњим школама у Краљеву	2010-2015	Ангажован ментор за сву ромску децу у средњим школама у Краљеву	Временски период на који је ангажован ментор	/	15540€	Школска управа Краљево Средње школе са територије града Краљева	Ромски координатор Министарство просвете Донатори
2.3.5 Развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, другим расположивим видовима	2010-2015	Средњошколци ромске популације информисани о доступним стипендијама и другим расположивим	Број информисаних средњошколаца ромске популације	/	/	Град Краљево – Одељење за друштвене делатности Градске управе; Ромски ментор	Школска управа Краљево Ромски координатор

материјалне подршке ромским ученицима		видовима материјалне подршке					
2.3.6 Обезбеђивање финансијских средстава за стипендирање средњошколаца ромске популације.	2010-2015	Обезбеђена финансијска средства за стипендирање средњошколаца ромске популације	Број ромске деце којима је обезбеђена стипендија Износ обезбеђених финансијских средстава	780 €	3120€	Град Краљево	Надлежна министарства Донатори

Специфични циљ 2.4: Повећање броја ромске деце која су укључена у систем високошколског образовања

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
2.4.1 Развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, кредитима и другим расположивим видовима материјалне подршке ромским студентима	2010-2015	Студенти ромске популације информисани о доступним стипендијама, кредитима и другим расположивим видовима материјалне подршке	Број информисаних студената ромске популације о расположивим видовима материјалне подршке	/	/	Град Краљево – Одељење за друштвене делатности Градске управе;	Школска управа Краљева; Ромски координатор; Удружења грађана

2.4.2 Обезбеђивање финансијских средстава за стипендирање студената ромске популације.	2010-2015	Обезбеђена финансијска средства за стипендирање студената ромске популације (најмање 2 на годишњем нивоу)	Број ромских студената којима је обезбеђена стипендија Износ обезбеђених финансијских средстава	1320€	5220€	Град Краљево	Надлежна министарства; Донатори;
2.4.3 Обезбеђивање финансијских средстава за смештај у студентским домовима за одређен број ромских студената.	2010-2015	Обезбеђена финансијска средства за смештај у студентским домовима за одређен број ромских студената	Број ромских студената смештених у студентске домове Износ обезбеђених финансијских средстава	780€	3120€	Град Краљево	Надлежна министарства; Донатори;

ГАНТОГРАМ АКТИВНОСТИ ЗА ОБЛАСТ ОБРАЗОВАЊА

Специфични циљ 2.1 : Повећање броја деце која похађају редовну наставу у предшколским установама у Краљеву кроз стварање бољих услова за припремну наставу

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
2.1.1.	Стварање услова за наставак бесплатног школовања ромске деце у предшколским установама на подручју града Краљева			1350	5400	1350	5400	1350	5400	1350	5400	1350	5400	1350	5400	40500
2.1.2.	Формирање базе података о броју ромске деце предшколског узраста и њено редовно ажурирање															0
2.1.3.	Организовање обука и едукација васпитача за рад са ромском децом			120	480											600
2.1.4.	Обезбеђивање одеће, обуће и прибора за припремну наставу за ромску децу из социјално угрожених породица			300	1200	300	1200	300	1200	300	1200	300	1200	300	1200	9000
2.1.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 2.1.	0	0	1770	7080	1650	6600	1650	6600	1650	6600	1650	6600	1650	6600	50100

Специфични циљ 2.2 : Повећање броја деце ромске популације која редовно уписују и похађују основну школу уз мотивацију за остваривање успешних резултата

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
2.2.1.	Писање извештаја о праћењу интелектуалних способности ромске деце током предшколског образовања															0
2.2.2.	Редовно ажурирање базе података деце ромске националности школског узраста															0
2.2.3.	Спровођење програма едукације ромских породица које имају децу предшколског узраста о социјализацији и припреми деце за редовно основно образовање			100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	3000
2.2.4.	Организовање додатних часова припремне наставе за упис деце у основну школу (учење српског језика и стицање знања из области опште културе примерене узрасту).															0

2.2.5.	Присуство члана савета родитеља, ромске националности у комисијама приликом тестирања ромске деце која се уписују у основну школу																0
2.2.6.	Организовање допунске наставе ученицима ромске националности који имају слабије резултате у школи																0
2.2.7.	Ангажовање стручног асистента за образовање за сву ромску децу у основним школама у Краљеву				2590		2590		2590		2590		2590		2590		15540
2.2.8.	Награђивање ромске деце која имају одличан успех у школи			100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400		3000
2.2.9	Обезбеђивање бесплатних уџбеника, школског прибора, опреме за физичко васпитање, као и ужине за децу која су корисници социјалне помоћи	1400	5600	1400	5600	1400	5600	1400	5600	1400	5600	1400	5600	1400	5600		49000
2.2.10	Стимулисање редовног похађања наставе кроз спровођење програма од стране локалне самоуправе (бесплатан одлазак на излет, екскурзије и награде)	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400	100	400		3500

Специфични циљ 2.3 : Повећање броја ромске деце која редовно похађају средњу школу кроз промовисање значаја средњошколског образовања

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
2.3.1	Организовање припремне наставе за полагање пријемног испита за упис у средњу школу, за сву ромску децу која имају потребу за тим			600	2400	600	2400	600	2400	600	2400	600	2400	600	2400	18000
2.3.2.	Пружање помоћи ученицима ромске популације при упису и одабиру професионалне оријентације кроз скупове, састанке и штампане брошуре			160	650	160	650	160	650	160	650	160	650	160	650	4860
2.3.3.	Организовање едукативних радионица на тему коришћења афирмативних мера „Позитивне дискриминације“ код уписа ромске деце у средње школе															0
2.3.4.	Ангажовање ментора за сву ромску децу у средњим школама у Краљеву				2590		2590		2590		2590		2590		2590	15540

2.3.5	Развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, другим расположивим видовима материјалне подршке ромским ученицима																0
2.3.6	Обезбеђивање финансијских средстава за стипендирање средњошколаца ромске популације.			130	520	130	520	130	520	130	520	130	520	130	520		3900
2.3.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 2.3.	0	0	890	6160	890	6160	890	6160	890	6160	890	6160	890	6160		42300

Специфични циљ 2.4 : Повећање броја ромске деце која су укључена у систем високошколског образовања

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015	
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори				
2.4.1	Развијање и интензивирање активности у вези са информисањем о доступним стипендијама, кредитима и другим расположивим видовима материјалне подршке ромским студентима																0

2.4.2	Обезбеђивање финансијских средстава за стипендирање студената ромске популације.			220	870	220	870	220	870	220	870	220	870	220	870	6540
2.4.3	Обезбеђивање финансијских средстава за смештај у студентским домовима за одређен број ромских студената			130	520	130	520	130	520	130	520	130	520	130	520	3900
2.4.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 2.4.	0	0	350	1390	350	1390	350	1390	350	1390	350	1390	350	1390	10440

УКУПНО ЗА ОБЛАСТ ОБРАЗОВАЊА		2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
2	Износ у еврима	1500	6000	4710	24020	4590	23540	4590	23540	4590	23540	4590	23540	4590	23540	176880

ОБЛАСТ ЗАПОШЉАВАЊЕ

Специфични циљ 3.1: Смањити стопу незапослених Рома и повећати број радно способног и економски активног ромског становништва на територији града Краљево до краја 2015. године

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
3.1.1 Организовати стручне обуке и програме преквалификације Рома за запошљавање код послодавца	2010/2014	Организоване стручне обуке и програми преквалификација	Најмање 10 Рома обучено и преквалификовано за рад код послодавца; Број ангажованих Рома на обукама и преквалификацијама/ број запослених Рома након укључивања у мере	460€	1.840€	Град Краљево;	Национална служба за запошљавање Привредна комора ; пословни сектор; Донатори; Удржење привредника;
3.1.2 Спровођење програма едукације Рома на обукама „Пут до успешног предузетника“ у циљу израде доброг бизнис плана за Роме	2011/2015	Спроведен програм едукације Рома на обукама „Пут до успешног предузетника“ у циљу израде доброг бизнис плана	Најмање 3 Рома едуковано у области пословне оријентације и израде бизнис планова	640€	2560€	Град Краљево;	Национална служба за запошљавање Привредна комора; Донатори;
3.1.3 Спровођење процеса селекције Рома за обављање сопственог бизниса у производним и	2011/2012	Спроведен процес селекције Рома за обављање сопственог бизниса у производним и	Најмање 5 Рома селектованих за обављање сопственог бизниса у производним и	/	/	Град Краљево;	Национална служба за запошљавање Привредна комора Средње школе

услужним делатностима		услужним делатностима	услужним делатностима				
3.1.4 Спровођење програма едукације Рома за тражење извора финансирања и попуњавање образаца за конкурисање за добијање кредитних средстава од банака, министарстава и других доступних фондова	2011/2012	Спроведен програм едукације Рома за тражење извора финансирања и попуњавање образаца за конкурисање за добијање кредитних средстава од банака, министарстава и других доступних фондова	Најмање 5 Рома едуковано кроз програм „тражење извора финансирања и попуњавање образаца за конкурисање за добијање кредитних средстава од банака, министарстава и других доступних фондова	/	/	Град Краљево, Национална служба за запошљавање ;	Привредна комора;
3.1.5 Мотивисање Рома у циљу промене свести за обављање тежих физичких послова и упознавање са примерима добре праксе	2009-2015	Спроведен процес мотивисања Рома у циљу промене свести за обављање тежих физичких послова и упознавање са примерима добре праксе	Број информисаних и мотивисаних Рома	/	/	Град Краљево, Национална служба за запошљавање ;	Привредна комора;
3.1.6 Едукација Рома чланова НВО за припрему и реализацију пројеката у циљу коришћења средстава кроз програме доступних фондова	2010-2012	Спроведен програм едукација Рома чланова НВО за припрему и реализацију пројеката у циљу коришћења средстава кроз програме доступних фондова	Најмање 8 Рома чланова НВО обучених за процес припреме и реализације пројеката у циљу коришћења средстава кроз програме доступних фондова	900€	3.600€	Град Краљево,	Национална служба за запошљавање Привредна комора; стручни консултанти; Донатори

<p>3.1.7 Организовање тематских састанака са темом запошљавања ризичне категорије - незапослених Рома кроз додељивање стимулативних стипендија послодавцима</p>	<p>2011/2015</p>	<p>Организовани тематски састанци са темом запошљавања ризичне категорије - незапослених Рома кроз додељивање стимулативних стипендија послодавцима</p>	<p>Број одржаних састанака; Број и врсте стимулативних стипендија додељених послодавцима</p>	<p>1.000€</p>	<p>4.000€</p>	<p>Град Краљево</p>	<p>Национална служба за запошљавање Привредна комора ; пословни сектор; Надлежна министарства; Донатори</p>
<p>3.1.8 Оснивање канцеларије за помоћ Ромима у започињању и вођењу бизниса</p>	<p>2013/2014</p>	<p>Основана канцеларије за помоћ Ромима у започињању и вођењу бизниса</p>	<p>Успостављен рад канцеларије за помоћ Ромима у започињању и вођењу бизниса</p>	<p>10.000€</p>	<p>40.000€</p>	<p>Град Краљево, Привредна комора</p>	<p>Надлежна министарства; Донатори; Невладине организације, међународне хуманитарне организације; Ромско становништво</p>

ГАНТОГРАМ АКТИВНОСТИ ЗА ОБЛАСТ ЗАПОШЉАВАЊА

Специфични циљ 3.1: Смањити стопу незапослених Рома и повећати број радно способног и економски активног ромског становништва

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
3.1.1	Организовати стручне обуке и програме преквалификације Рома за запошљавање код послодавца			230	920							230	920			2300
3.1.	Спровођење програма едукације Рома на обукама „Пут до успешног предузетника“ у циљу израде доброг бизнис плана за Роме					320	1280							320	1280	3200
3.1.3	Спровођење процеса селекције Рома за обављање сопственог бизниса у производним и услужним делатностима					/	/	/	/							0
3.1.4	Спровођење програма едукације Рома за тражење извора финансирања и попуњавање образаца за конкурисање за добијање кредитних средстава од банака, министарства и					/	/	/	/							0

	других доступних фондова															
3.1.5	Мотивисање Рома у циљу промене свести за обављање тежих физичких послова и упознавање са примерима добре праксе															0
3.1.6	Едукација Рома чланова НВО за припрему и реализацију пројеката у циљу коришћења средстава кроз програме доступних фондова			300	1200	300	1200	300	1200							4500
3.1.7	Организовање тематских састанака са темом запошљавања ризичне категорије - незапослених Рома кроз додељивање стимулативних стипендија послодавцима					500	2000							500	2000	5000
3.1.8	Оснивање канцеларије за помоћ Ромима у започињању и вођењу бизниса									5000	20000	5000	20000			50000
3.1.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 3.1.			530	2120	1120	4480	300	1200	5000	20000	5230	20920	820	3280	65000

УКУПНО ЗА ОБЛАСТ ЗАПОШЉАВАЊА		2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009- 2015
		Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	Град	Остали донато ри	
3	Износ у еврима	0	0	530	2120	1120	4480	300	1200	5000	20000	5230	20920	820	3280	65000

ОБЛАСТ ЗДРАВСТВО

Специфични циљ 4.1: Повећање нивоа знања о значају лечења и превентивне контроле здравља целе ромске популације у Краљеву

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
4.1.1 Утврђивање здравственог стања ромске популације путем систематских прегледа	2009-2012	Сprovedен процес утврђивања здравственог стања ромске популације путем систематских прегледа	Број особа припадника ромске популације које је обавило систематски преглед на годишњем нивоу	/	/	Здравствени центар; Завод за јавно здравље; Ромски координатор	Град Краљево; Надлежна министарства; Донатори
4.1.2 Наставак ангажовања ромског здравственог медијатора у Дому здравља	2010-2015	Ангажован ромски здравствени медијатор у Дому здравља	Повећан број лекарских прегледа	/	31.800€	Здравствени центар; Ромски координатор	Град Краљево; Надлежна министарства; Донатори
4.1.3 Спровођење програма едукације Рома о значају здравља, здравственој заштити и очувању здравља	2010/2013	Сprovedен програм едукације Рома о значају здравља, здравственој заштити и очувању здравља	Број одржаних едукација; Број Рома учесника у програмима едукација;	800€	3.200€	Здравствени центар; Завод за јавно здравље; Црвени крст;	Град Краљево; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор
4.1.4 Спровођење	2011/2014	Сprovedен	Број одржаних	800€	3.200€	Завод за јавно	Град Краљево;

програма – едукације младих Ромкиња о репродуктивном здрављу		програм едукације младих Ромкиња о репродуктивном здрављу	едукација; Број Ромкиња учесница у програмима едукација;			здравље; Црвени крст Краљево;	Надлежна министарства; Здравствени центар; Дом здравља; Донатори; Ромски координатор
4.1.5 Спровођење програма – едукације Рома о болестима зависности	2010/2012	Спроведен програм едукације Рома о болестима зависности	Број одржаних едукација; Број Рома учесника у програмима едукација;	800€	3.200€	Завод за јавно здравље; Црвени крст	Град Краљево; Здравствени центар; Дом здравља; Центар за социјални рад; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор
4.1.6 Праћење процеса имунизације ромске популације	2009-2015	Спроведено праћење процеса имунизације ромске популације;	Број рома обухваћених процесом праћења имунизације;	/	/	Здравствени центар; Дом здравља; Завод за јавно здравље;	Град Краљево; Центар за социјални рад; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор
4.1.7 Спровођење програма едукације Рома о правилној исхрани и хигијенском руковању храном уз обезбеђивање уређаја за чување и обраду хране	2011/2015	Спроведен програм едукације Рома о правилној исхрани и хигијенском руковању храном уз обезбеђивање уређаја за чување и обраду хране	Број одржаних едукација; Број Рома учесника у програмима едукација; Број обезбеђених уређаја за чување и обраду хране;	2.400€	9.600€	Здравствени центар; Дом здравља; Завод за јавно здравље; Црвени крст	Град Краљево; Центар за социјални рад; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор

Специфични циљ 4.2: Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
4.2.1 Утврђивање броја социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	2010	Утврђен број социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	Број социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести	/	/	Ромски медијатор;	Град Краљево; Центар за социјални рад; Здравствени центар; Ромски координатор; Ромска удружења;
4.2.2 Обезбеђивање лекова и медицинских помагала за социјално угрожене Роме	2010-2015	Обезбеђени лекови и медицинска опрема за социјално угрожене Роме	Број социјално угрожених Рома којима су обезбеђени лекови и медицинска помагала; Износ средстава обезбеђених за набавку лекова и медицинских помагала;	1.200€	4.800€	Црвени крст; Ромски медијатор	Донатори; Ромски координатор; Ромска удружења; Град Краљево; Центар за социјални рад; Здравствени центар;
4.2.3 Реализација програма помоћи у здравственој нези социјално угрожених Рома – стрих, непокретних лица и лица са посебним потребама	2010-2015	Реализовани програми помоћи у здравственој нези социјално угрожених Рома – старих, непокретних лица и лица са	Број социјално угрожених лица којима је обезбеђена помоћ; Врста помоћи и износ финансијских средстава;	7.200€	28.800€	Центар за социјални рад; Црвени крст;	Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор; Ромска удружења; Град Краљево; Здравствени центар; Геронтолошки

		посебним потребама					центар;
4.2.4 Побољшање квалитета и квантитета исхране социјално угрожених Рома кроз обезбеђивање хуманитарне помоћи која садржи прехранбене намирнице	2010-2015	Побољшан квалитет и квантитет исхране социјално угрожених Рома	Број социјално угрожених Рома којима је обезбеђена хуманитарна помоћ у прехранбеним намирницама	7.200€	28.800€	Центар за социјални рад; Црвени крст;	Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор; Ромска удружења; Удружења грађана; Здравствени центар; Град Краљево;

Специфични циљ 4.3: Унапређење хигијенско епидемиолошких услова у Ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
4.3.1 Спровођење дератизације, дезинсекције и дезинфекције у Ромским насељима	2010-2015	Спроведена дератизација, дезинсекција и дезинфекција у Ромским насељима	Број третираних објеката	4.800€	19.200€	Завод за јавно здравље;	Град Краљево; Донатори; Ромска удружења;
4.3.2 Набавка и коришћење дезинфекционих средстава у ромским насељима, као	2010-2015	Извршена набавка дезинфекционих средстава за ромска насеља, и	Број ромских породица која користе дезинфекциона средства	1.200€	4.800€	Завод за јавно здравље; Ромска удружења;	Град Краљево; Донатори;

алтернативни начин одржавања хигијене у ромским породицама		искоришћена као алтернативни начин одржавања хигијене у ромским породицама					
4.3.3 Спровођење програма -Едукација ромских породица о одржавању хигијене стамбених објеката и личне хигијене	2010/2012	Сprovedен програм – Едукације ромских породица о одржавању хигијене стамбених објеката и личне хигијене	Број одржаних едукација; Број Рома учесника у програмима едукација;	800€	3.200€	Завод за јавно здравље; Црвени крст;	Град Краљево; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор Центар за социјални рад; Здравствени центар; Дом здравља;
4.3.4 Обезбеђивање средстава за личну хигијену за угрожене ромске породице	2010-2015	Обезбеђена средства за личну хигијену за угрожене ромске породице	Број угрожених ромских породица којима је обезбеђена помоћ у виду средства за личну хигијену	2.000€	10.000€	Центар за социјални рад; Црвени крст;	Град Краљево; Надлежна министарства; Донатори; Ромски координатор

Специфични циљ 4.4: Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне и здравствене заштите

Активност	Период реализације (од – до)	Очекивани резултат	Индикатор(и)	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнер/и у реализацији
				Буџет лок. самоуп.	Остали извори		
4.4.1 Израда социјалне карте ромске заједнице уз дефинисање социјалних потреба ромских заједница, идентификацију одговарајућих услуга социјалне заштите и улоге свих могућих актера	2009-2011	Урађена социјална карта ромске заједнице и дефинисане социјалне потребе ромских заједница, идентификоване одговарајуће услуге социјалне заштите и улоге свих могућих актера	Социјална карта ромске заједнице; Број и врсте дефинисаних потреба; Идентификоване услуге социјалне заштите;	/	/	Ромски координатор;	Здравствени центар; Надлежна министарства; Донатори; Град Краљево; Центар за социјални рад; Црвени крст;
4.4.2 Побољшање доступности бесплатне здравствене заштите за ромску популацију и стварање услова за добијање здравствене књижице	2009-2015	Побољшана доступност бесплатне здравствене заштите за ромску популацију и створени услови за добијање здравствене књижице	Број Рома којима је омогућена бесплатна здравствена заштита; Број Рома који су добили здравствену књижицу;	/	/	Град Краљево; Центар за социјални рад; Ромски координатор;	Републички завод за здравствено осигурање; Надлежна министарства; Донатори; Здравствени центар; Дом здравља;

ГАНТОГРАМ АКТИВНОСТИ ЗА ОБЛАСТ ЗДРАВСТВА

Специфични циљ 4.1: Повећање нивоа знања о значају лечења и превентивне контроле здравља целе ромске популације у Краљеву

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	
4.1.1.	Утврђивање здравственог стања ромске популације путем систематских прегледа															
4.1.2.	Наставак ангажовања ромског здравственог медијатора у Дому здравља			0	5300	0	5300	0	5300	0	5300	0	5300	0	5300	31800
4.1.3.	Спровођење програма едукације Рома о значају здравља, здравственој заштити и очувању здравља			400	1600					400	1600					4000
4.1.4.	Спровођење програма – едукације младих Ромкиња о репродуктивном здрављу					400	1600					400	1600			4000
4.1.5.	Спровођење програма – едукације Рома о болестима зависности			400	1600			400	1600							4000
4.1.6.	Праћење процеса имунизације ромске популације															

4.1.7.	Спровођење програма едукације Рома о правилној исхрани и хигијенском руковању храном уз обезбеђивање уређаја за чување и обраду хране					1200	4800							1200	4800	12000
4.1.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 4.1.			800	8500	1600	11700	400	6900	400	6900	400	6900	1200	10100	55800

Специфични циљ 4.2: Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори			
4.2.1.	Утврђивање броја социјално угрожених Рома који болују од хроничних болести															
4.2.2.	Обезбеђивање лекова и медицинских помагала за социјално угрожене Роме			200	800	200	800	200	800	200	800	200	800	200	800	6000
4.2.3.	Реализација програма помоћи у здравственој нези социјално угрожених Рома – стрих, непокретних лица и лица са посебним потребама			1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	36000

4.2.4.	Побољшање квалитета и квантитета исхране социјално угрожених Рома кроз обезбеђивање хуманитарне помоћи која садржи прехранбене намирнице			1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	1200	4800	36000
4.2.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 4.2.			2600	10400	2600	10400	2600	10400	2600	10400	2600	10400	2600	10400	78000

Специфични циљ 4.3: Унапређење хигијенско епидемиолошких услова у Ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори			
4.3.1.	Спровођење дератизације, дезинсекције и дезинфекције у Ромским насељима			800	3200	800	3200	800	3200	800	3200	800	3200	800	3200	24000
4.3.2.	Набавка и коришћење дезинфекционих средстава у ромским насељима, као алтернативни начин одржавања хигијене у ромским породицама			200	800	200	800	200	800	200	800	200	800	200	800	6000
4.3.3.	Спровођење програма - Едукација ромских породица о одржавању хигијене стамбених објеката и личне хигијене			400	1600			400	1600							4000

4.3.4.	Обезбеђивање средстава за личну хигијену за угрожене ромске			400	1600	400	1600	400	1600	400	1600	400	1600	400	1600	12000
4.3.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 4.3.			1800	7200	1400	5600	1800	7200	1400	5600	1400	5600	1400	5600	46000

Специфични циљ 4.4: Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне и здравствене заштите

	Активност	2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		Укупно за период 2009-2015
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори			
4.4.1.	Израда социјалне карте ромске заједнице уз дефинисање социјалних потреба ромских заједница, идентификацију одговарајућих услуга социјалне заштите и улоге свих могућих актера															0
4.4.2.	Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију и стварање услова за добијање здравствене књижице															0
4.4.	УКУПНО ЗА ЦИЉ 4.4.			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО ЗА ОБЛАСТ ЗДРАВСТВА		2009. година		2010. година		2011. година		2012. година		2013. година		2014. година		2015. година		
		Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Град	Остали донатори	Укупно за период 2009-2015
4	Износ у еврима	0	0	5200	26100	5600	27700	4800	24500	4400	22900	4400	22900	5200	26100	179800

ПОГЛАВЉЕ 6: РЕСУРСИ / БУЏЕТ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Процењено је да ће за реализацију Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији града Краљева 2009-2015. године бити потребно укупно око **1.800.150,00 €** при чему је износ средстава које треба да обезбеди локална самоуправа око **332.860,00 €** док средства осталих донатора износе око **1.476.290,00 €**. С обзиром да су детаљни годишњи планови урађени за сваку годину посебно утврђени су и прецизнији трошкови примене Локалног плана у том периоду.

Средства за реализацију овог Локалног акционог плана обезбеђиваће се из различитих извора: из донаторских средстава, буџета локалне самоуправе, надлежних министарстава, помоћу пројеката који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора и фондова.

ПОГЛАВЉЕ 7: АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ

Аранжмани за примену Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у Граду Краљевоу обухватају **локалне структуре** и **различите мере и процедуре** које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

- 1) **Структуре за управљање процесом примене ЛАП и**
- 2) **Структуре које су оперативне и примењују ЛАП**

Структуру за управљање процесом примене ЛАП, након његовог усвајања, представљаће *Тим за израду локалних акционих планова* који је учествовао у његовој изради. Тим ће, као део свог будућег рада, направити *План управљања процесом примене Локалног плана*. Структура за управљање процесом примене Локалног акционог плана има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене Локалног плана;
- Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације Локалног плана;
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја Рома у локалној заједници;
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног плана;
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) Локалног плана;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће осим Тима и институције, организације и тимови или радне групе формиране у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу Локалног плана. У складу са Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног акционог плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана;
- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђују Локалним планом;
- Редовно достављање извештаја члановима Тима о свим активностима на спровођењу Локалног акционог плана;
- Унапређење процеса примене Локалног акционог плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног акционог плана. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција. Годишње планове ће усвајати Скупштина Града Краљева (или други надлежни орган локалне самоуправе).

Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуације).

ПОГЛАВЉЕ 8: ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)** Локалног акционог плана је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2009-2015. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се извештај Скупштини града Краљева, или другом надлежном органу локалне самоуправе. Финална евалуација обавиће се на крају 2015 године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:** Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следећи:
 - Број нових услуга - локалних мера / програма за Роме на територији града Краљева;
 - Обухват ромске популације новим услугама и мерама;
 - Структура корисника/ца услуга и мера / програма;
 - Ниво укључености различитих актера у пружање услуга Ромима у локалној заједници;
 - Обим финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији;
 - Структура финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).

Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

- **Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање и др.
- Тим за израду локалних акционих планова за Роме ће бити одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана - вршиће мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за мониторинг и евалуацију чине представници/це - стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима Рома, као и представници/це корисничких група овог Локалног акционог плана. Комисија ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног акционог плана.